

Akademia Sztuk Pięknych im. Jana Matejki w Krakowie
Wydział Konserwacji i Restauracji Dzieł Sztuki

PRACE MAGISTERSKIE

2014/2015

TOM III

Akademia Sztuk Pięknych
im. Jana Matejki w Krakowie
1818

Wydział Konserwacji i Restauracji Dzieł Sztuki
Akademii Sztuk Pięknych im. Jana Matejki
w Krakowie

PRACE MAGISTERSKIE
MASTER THESIS
2014/2015

TOM III

© Copyright by Wydawnictwo Akademii Sztuk Pięknych im. Jana Matejki, Kraków 2016

Redaktor serii wydawniczej: *dr Małgorzata Nowalińska*

Komitet Redakcyjny: *prof. Grażyna Korpala*

prof. Ireneusz Płuska

prof. Jadwiga Wyszynska

dr hab. Zofia Kaszowska

dr hab. Marta Lempart-Geratowska

dr hab. Grażyna Schulze-Głazik

dr Jarosław Adamowicz

dr Dorota Białek-Kostecka

mgr Barbara Budziaszek

Tłumaczenia: *dr hab. Monika Bogdanowska*

Tom Carter (native speaker)

Korekta: *Bogdana Kłeczko*

Propozycja okładki: *Janusz Gawłowski*

Komputerowe opracowanie materiału fotograficznego: *Jacek Szymański*

Printed in Poland

Wydawnictwo Akademii Sztuk Pięknych im. Jana Matejki

31-157 Kraków, pl. Matejki 13

Zamówienia należy kierować pod adresem:

Wydawnictwo Akademii Sztuk Pięknych im. Jana Matejki

pl. Matejki 13

31-157 Kraków

tel. (12) 299 20 45; 516 07 97 73

wydawnictwo@asp.krakow.pl

Skład i łamanie: *Jacek Szymański*

Druk i oprawa: Drukarnia Skleniarz

www.skleniarz.eu

ISBN 978-83-64448-85-0

Spis treści

Table of Contents

Katedra Konserwacji i Restauracji Malowideł Ściennych Department of Conservation and Restoration of Mural Paintings

Pracownia Konserwacji i Restauracji Malowideł Ściennych Conservation and Restoration of Mural Paintings Studio

MIŁOSZ PILSZEK	13
Problematyka zmian barwnych polichromii na drewnie na przykładzie dekoracji malarskiej wnętrza kaplicy pw. Nawiedzenia i Zwiastowania NMP w Dalewicach k. Krakowa The discolouration of the polychromy on a wooden substrate – the case of the painted decorations of the interior of the chapel of the Visitation and Annunciation of Our Lady in Dalewice near Kraków	14
PAULINA TARANEK	19
Próba ustalenia zakresu przemalowań XVII-wiecznej polichromii oraz zabiegów konserwatorskich z lat 70. i 80. XX wieku, podjęcie tematu rekonserwacji na przedstawieniach św. Doroty oraz św. Łukasza Ewangelisty w otoczeniu aniołów w prezbiterium kaplicy pw. Nawiedzenia i Zwiastowania NMP w Dalewicach, woj. małopolskie Establishing the extent of the overpainting of the 17 th century polychromy and the range of conservation interventions carried in the 1970s and 80s; the issue of re-conservation in the example of St. Dorothea and St. Luke the Evangelist surrounded by Angels from the presbytery of the chapel of the Visitation and Annunciation of Our Lady in Dalewice near Kraków	20

Pracownia Przenoszenia i Rozwarstwiania Malowideł Ściennych Mural Paintings' Transfer Studio

WIKTORIA SUDER

25

Zespół dziesięciu transferów XVI-wiecznych malowideł ściennych ze Starkowa. Próba odczytania treści oraz odtworzenia układu dekoracji malarskiej w gotyckim kościele w Starkowie (woj. lubuskie)

A set of transfers of 16th century wall paintings from Starków. Reading and reconstruction of the decorative scheme from the Gothic church in Starków (Lubuskie voivodship)

26

Katedra Konserwacji i Restauracji Malowideł Sztalugowych Department of Conservation and Restoration of Easel Paintings

Pracownia Konserwacji i Restauracji Malowideł na Drewnie Panel Paintings' Conservation and Restoration Studio

ANNA SMYK

31

Odtworzenie zaginionego dzieła pt. *Nawrócenie cesarzowej Faustyny* autorstwa Hansa Süssa z Kulmbachu na podstawie materiałów archiwalnych i rozpoznania oraz opracowania warsztatu mistrza

The reconstruction of a lost painting by Hans Süß von Kulmbach, *The Conversion of the empress Faustina* on the basis of archival sources and recognition of the master's workshop

32

STANISŁAW STRZELCZYK

37

Konserwacja XVI/XVII-wiecznych kołtryn zdobionych średniowieczne belki stropowe z kamienicy przy ul. Dominikańskiej 1 w Krakowie

The conservation of 16th/17th century woodcut wallpapers (*coltrina*) from the house at Dominikańska 1 in Kraków

38

BARTOSZ ZARĘBSKI

43

Badania historyczne w kontekście działań z zakresu konserwacji i restauracji dzieł sztuki. Próba połączenia dwóch warsztatów naukowych w pracach konserwatorskich wykonanych przy gotyckim obrazie

Madonny Apokaliptycznej z klasztoru oo. Bernardynów w Alwerni

Historical studies in the conservation-restoration of artworks.

Two methods of scientific research involved in the restoration of the Gothic panel *Our Lady of the Apocalypse* from the Bernardine monastery in Alwernia

44

MALWINA ŻOŁYNIAK

49

Strukturalne wzmocnienie ścienionego podobrazia drewnianego kwatery z przedstawieniem *Pojmania Chrystusa*, pochodzącej z niezachowanego ołtarza późnogotyckiego należącego do zbiorów klasztoru

oo. Paulinów na Jasnej Górze w Częstochowie

The consolidation of a pared down panel painting with the scene of the *Capture of Christ* from the lost altar from the Pauline monastery in Częstochowa

50

Pracownia Konserwacji i Restauracji Malowideł na Płótnie Canvas Paintings' Conservation and Restoration Studio

ARLETA CHWALIK

55

Problematyka konserwacji obrazów wielkoformatowych na płótnie.

Konserwacja, próba rekonstrukcji i aranżacji estetycznej obrazu

z wizerunkiem św. Katarzyny Aleksandryjskiej z Jaślik (woj. podkarpackie)

przeznaczonego do ekspozycji we wnętrzu sakralnym – na tle historii obiektu

Issues arising from the conservation-restoration of outsize canvas paintings.

The conservation, reconstruction and presentation of the painting

of *Saint Catherine of Alexandria* from Jaślika (Podkarpackie voivodship)

in the sacral interior discussed in the context of the object's history

56

MONIKA DŁUSKA

61

Problematyka badawczo-konserwatorska osiemnastowiecznego włoskiego obrazu *Zwiastowanie* z klasztoru Sióstr Zmartwychwstanków w Kętach

w kontekście historycznym dzieła. Próba ustalenia autorstwa

Studies and the conservation-restoration of the 18th century Italian

painting of the *Annunciation* from the convent of the Sisters of the Resurrection

in Kęty in respect of the painting's history. Studies of its attribution

62

ANNA FRANDLUCHA

67

Igłą i pędzlem, czyli o łączeniu dwóch specjalności w konserwacji

jedwabnej dalmatyki z dekoracją malarską Teresy Oborskiej

With a needle and a brush – on joining two specialisations

in the restoration of a silk dalmatic painted by Teresa Oborska

68

KATARZYNA GWÓŹDŹ	73
Problem wzmocnienia zdegradowanego płótna dwustronnego malowidła na przykładzie chorągwi Arcybractwa Męki Pańskiej z klasztoru oo. Franciszkanów w Krakowie	
The consolidation of deteriorated canvas painted on both sides. The case of the gonfalon of the Fraternity of Passion from the Franciscan monastery in Kraków	74
ELŻBIETA MALINA	79
Rozpoznanie historii i opracowanie metody konserwacji cyklu dziewiętnastowiecznych malowideł na płótnie z przedstawieniami czterech Ewangelistów, pochodzących z kaplic w obejściu kościoła św. Stanisława Biskupa w Świniarach, woj. świętokrzyskie, ze szczególnym uwzględnieniem problemu usuwania przemalowań, na przykładzie prac badawczych i konserwatorskich wykonanych przy obrazie św. Łukasza	
Study of the history and establishing the restoration procedures for a 19 th century cycle of canvas paintings with depictions of the four Evangelists from the apse chapels of the church of St. Stanislaus the Bishop in Świniary (Świętokrzyskie voivodship). The examination and restoration of the painting with St. Luke as a case study for the issue of the removal of over-painting	80
FILIP PELON	85
Prace badawcze i konserwatorskie prowadzone przy obrazie <i>Matki Boskiej z Dzieciątkiem</i> z kościoła pw. św. Antoniego Padewskiego w Koziegłówkach przyczynkiem do odkrycia malowidła będącego połączeniem trzech typów ikonograficznych: <i>Hodegetrii Krakowskiej</i> , <i>Koronacji Maryi</i> i <i>Sacra Conversazione</i> . Analiza nieznannej techniki zdobienia nimbów	
The examination and restoration of the painting <i>The Virgin and Child</i> from the church of St. Anthony of Padua in Koziegłówki – a trigger for the discovery of a painting combining three iconographic types: the Cracovian Hodegetria, the <i>Coronation</i> and <i>Sacra Conversazione</i> . Study of the unknown technique of the nimbuses' decoration	86

Pracownia Przenoszenia i Rozwarstwiania Malowideł Sztalugowych Easel Paintings' Transfer and Separation Studio

PAULINA CYGAN	91
Problemy konserwatorskie towarzyszące rozwarstwieniu malowideł z gotyckiej predelli ze zbiorów Muzeum Parafialnego przy kościele św. św. Świerada i Benedykta w Tropiu	
Problems arising during the separation of the paintings from the Gothic predella, in the collection of the parish museum of the church of St. Świerad and St Benedict in Tropie	92

Katedra Konserwacji i Restauracji Rzeźby Department of Conservation and Restoration of Sculpture

Pracownia Konserwacji i Restauracji Rzeźby Kamiennej, Stiuku i Ceramiki Conservation and Restoration of Stone Sculpture, Stucco and Ceramics Studio

PAULA MUSIAŁ	97
Oryginał i kopia w sztuce – problem aranżacji obiektu zabytkowego na przykładzie konserwacji renesansowego kamiennego cyborium autorstwa Jana Marii Padovano z kościoła pw. św. Wojciecha i Matki Bożej Bolesnej w Modlnicy	
An original and a copy in art – issues arising from the presentation of a historic artwork. The case of the Renaissance ciborium of Jan Maria Padovano, the church of St. Adalbert and Our Lady of Sorrows in Modlnica	98
OLGA OSIP	103
Marmur, wapień polichromowany i stiuk – problematyka aplikacji materiałowych na przykładzie epitafium Stanisława Kucharskiego z kaplicy św. Anny, kościół pw. św. Wojciecha i Matki Bożej Bolesnej w Modlnicy	
Marble, polychrome limestone and stucco – issues on appliques. The case of the epitaph of Stanislaw Kucharski from the chapel of St. Ann, in the church of St. Adalbert and Our Lady of Sorrows in Modlnica	104

Pracownia Konserwacji i Restauracji Rzeźby Drewnianej, Polichromowanej Conservation and Restoration of Wooden Polychrome Sculpture Studio

MACIEJ DOBRZAŃSKI 109

Problematyka impregnacji struktur rzeźb drewnianych, polichromowanych, na przykładzie konserwacji fragmentu XVII-wiecznej, wielopostaciowej kompozycji rzeźbiarskiej ze św. Agnieszką z kaplicy św. Barbary w Bukownie

The consolidation of the wooden polychrome sculptures – the restoration of a fragment of the 17th century figural composition with St. Agnes from the chapel of St. Barbara in Bukowno

110

Katedra Technologii i Technik Dzieł Sztuki Department of Technology and Techniques of Works of Art

Pracownia Technologii i Technik Malarskich Organicznych Organic Painting Technology and Techniques Studio

MAGDALENA URBANIAK 115

Problematyka technologii i konserwacji galanterii żeliwnej oraz litofanów ze zbiorów Muzeum w Gliwicach

Issues with the technology and restoration of the cast iron artefacts and lithophanes from the collection of the museum in Gliwice

116

Pracownia Technologii i Technik Rzeźbiarskich Sculpture Technology and Techniques Studio

MICHAŁ BOSEK 121

Próba rekonstrukcji elementów metalowych oraz z koralu na przykładzie konserwacji XVI/XVII-wiecznego sepetu sycylijskiego z Trapani, wykonanego w technice *retro-incastro*, ze zbiorów Muzeum Collegium Maius UJ.

Konfrontacja i ocena technik historycznych oraz współczesnych

The reconstruction of the metal and coral details of a 16th/17th century table cabinet from Trapania (Sicily) executed in the *retro-incastro* technique from the collection of the Jagiellonian University Museum. Issues arising from historical and modern techniques

122

Kolejny, trzeci tom *Prac Magisterskich* prezentuje krótkie streszczenia dziewiętnastu prac magisterskich zrealizowanych w roku akademickim 2014/2015 na Wydziale Konserwacji i Restauracji Dzieł Sztuki Akademii Sztuk Pięknych w Krakowie. Streszczenia te to zaledwie komunikaty przybliżające podjętą i szeroko opracowaną w poszczególnych rozprawach problematykę bardzo żmudnych, wielomiesięcznych prac i badań.

Interesująca jest duża różnorodność tematów. Przedstawione prace poruszają zagadnienia z dziedziny technologii, problemy związane zarówno z konserwacją obiektów wielkoformatowych, jak i przedmiotów należących do rzemiosła artystycznego. Zaprezentowane zostały ciekawe realizacje z zakresu konserwacji rzeźby, malarstwa na drewnie i płótnie oraz papieru. Nietypowym zadaniem była konserwacja jedwabnej dalmatyki malowanej przez Teresę Oborską. Wśród obiektów znalazło się kilka cennych dzieł sztuki gotyckiej, które zostały w pełni odkryte dzięki konserwacji i przeprowadzonym badaniom.

Sześciu dyplomantów wyróżniono udziałem w dwóch wystawach w Pałacu Sztuki – siedzibie Towarzystwa Przyjaciół Sztuk Pięknych w Krakowie, które odbyły się w czerwcu i październiku 2015 roku, czterech z nich otrzymało dyplomy i medale Towarzystwa. Byli to: Anna Smyk, Bartosz Zarębski, Paulina Cygan i Paula Musiał. Jest to znaczące osiągnięcie zarówno dla studentów, jak i pedagogów Wydziału.

Nawa od strony północnej. Fragmenty ścian tęczowej z rzeźbiarsko dekorowanym łukiem tęczowym oraz północnej z przedstawieniem św. Jana Ewangelisty. Widoczne zaplamienia wokół płóciennych pasów.
Fot. M. Pilszek

The northern side of the nave; a fragment of the wall with the rood arch and its sculptural decoration and the northern wall with the depiction of St. John the Evangelist. Visible stains along the canvas strips.
Photo M. Pilszek

MIŁOSZ PILSZEK

Problematyka zmian barwnych polichromii na drewnie na przykładzie dekoracji malarskiej wnętrza kaplicy pw. Nawiedzenia i Zwiastowania NMP w Dalewicach k. Krakowa

Promotor: dr hab. Grażyna Schulze-Głazik

Zagadnieniem pracy magisterskiej była problematyka zmian barwnych polichromii ściennej na podłożu drewnianym na przykładzie kaplicy w miejscowości Dalewice.

Malowidło w kaplicy datowane na XVII wiek, interesujące ikonograficznie i artystycznie, namalowane w technice chudej temperry, na przestrzeni wieków zostało poddane działaniom konserwatorsko-restauratorskim, które bardzo wpłynęły na jego obecny stan zachowania i wygląd. Główną przyczyną, powodującą zmianę optyki malowidła, było dwukrotne naklejenie płóciennych pasów na łączeniach desek, zarówno na stropie, jak i na ścianach kaplicy. Pierwsze pasy naklejono na klej glutynowy, kolejne na poliocetan winylu. Z biegiem lat zastosowane materiały pod wpływem wielu czynników zmieniły swoje właściwości, co w konsekwencji spowodowało zniszczenia oraz zmianę wyglądu malowidła.

Badania w obiekcie pozwoliły ustalić, iż pierwotna polichromia nie miała naklejonych pasów płótna na styku desek oraz podjąć decyzję o ich usunięciu.

Opracowanie pisemne podzielono na dwie zasadnicze części. Pierwsza, badawcza, w kolejnych rozdziałach zapoznaje z podstawowymi cechami i budową drewna. Rozdział poświęcony barwie drewna uświadamia, jak bogata może być kolorystyka drewna oraz jaki wpływ po latach może mieć to na odbiór malowidła. W dalszych rozdziałach przedstawia przyczyny powstawania zniszczeń malowidła. Rozdziały dotyczące materiałów konserwatorskich opisują wady i zalety tych użytych przez poprzedników, a także zastosowanych podczas obecnej konserwacji i restauracji z uzasadnieniem wyboru metody utrwalania, uzupełniania drewna czy też uzupełniania ubytków warstwy malarskiej.

Druga część pracy, w której opisano historię powstania obiektu, dekorację malarską kaplicy oraz zmiany, które zachodziły na przestrzeni wieków w związku z renowacjami i pracami konserwatorskimi, stanowi przekrój przez kolejne etapy obecnej konserwacji przy wybranych fragmentach dekoracji na stropie oraz ścianach nawy, której celem było usunięcie naklejonych pasów oraz zmian kolorystycznych utrudniających odbiór dzieła oraz przywrócenie mu walorów estetycznych.

MIŁOSZ PILSZEK

The discolouration of the polychromy on a wooden substrate – the case of the painted decorations of the interior of the chapel of the Visitation and Annunciation of Our Lady in Dalewice near Kraków

Guidance: Dr. habil. Grażyna Schulze-Głazik

The topic of this master's thesis was the issue of discolouration of the polychromy on a wooden substrate, the case study being the decoration of the chapel in Dalewice.

The decoration of the chapel, dated to the 17th century, is valued for its rare iconographic depiction and artistic quality. The painting was executed in lean tempera. Over the course of centuries, the decoration was subject to numerous treatments, which contributed to its poor state and falsified appearance. The main reasons for this were canvas strips glued along the panels' joints all over the ceiling and walls. This procedure was repeated, with the first coat attached with animal glue and the second with polyvinyl acetate. With the passing of time, due to various factors, these substances deteriorated, resulting in damage and changes to the painting's appearance. Examinations proved that the joints had not originally been secured with strips and this justified the decision to remove all of the secondary additions.

This master's thesis is divided into two main parts. The first, devoted to studies and examinations, discusses the basic features and structure of wood as a material. The chapter on the colour of wood allows us to understand how rich it can be and how it can influence the appearance of a painting as time passes. Other chapters discuss deteriorating factors, the advantages and disadvantages of the materials used during former and contemporary treatments; the choice of the methods of fixation, the reconstruction of lost portions of wood and the painting layers are set out.

The second part, devoted to the object's history – i.e. to the painted decoration of the chapel along with later alterations and renovations – depicts the stages of the present restoration campaign on the chosen fragments of the painting; it was aimed at the removal of the canvas strips and the discolouration, which had disturbed the painting's appearance, and at revival its aesthetic values.

Nawa, ściana tęczowa od strony północnej. Fragment po odklejeniu pasów z lat 80. XX wieku. Widoczne zaplamienia całej powierzchni oraz zniszczenia drewnianego podłoża. Fot. M. Pilszek

The nave and rood arch from the north. A fragment following removal of the strips glued in the 1980s. Visible discolouration and deterioration of the wood. Photo M. Pilszek

Nawa, ściana tęczowa od strony północnej. Po uzupełnieniu ubytków warstwy malarskiej.
Fot. M. Pilszek

The nave and rood arch from the north, following the reconstruction of the painted decoration.
Photo M. Pilszek

Nawa, strop. Po uzupełnieniu ubytków warstwy malarskiej. *Fot. M. Pilszek*

The ceiling of the nave following the reconstruction of the painted decoration. *Photo M. Pilszek*

Przedstawienie św. Łukasza w otoczeniu aniołów na stropie prezbiterium kaplicy, stan przed konserwacją.
Fot. P. Taranek

Depiction of St. Luke surrounded by angels on the ceiling of the presbytery. State before restoration.
Photo P. Taranek

PAULINA TARANEK

Próba ustalenia zakresu przemalowań XVII-wiecznej polichromii oraz zabiegów konserwatorskich z lat 70. i 80. XX wieku, podjęcie tematu rekonserwacji na przedstawieniach św. Doroty oraz św. Łukasza Ewangelisty w otoczeniu aniołów w prezbiterium kaplicy pw. Nawiedzenia i Zwiastowania NMP w Dalewicach, woj. małopolskie

Promotor: dr hab. Grażyna Schulze-Głazik

Temat pracy magisterskiej związany jest z zabiegami konserwatorskimi przy polichromii ściennej w prezbiterium kaplicy pw. Nawiedzenia i Zwiastowania NMP w Dalewicach, a uściślając, przedstawieniach św. Doroty na ścianie południowej oraz św. Łukasza w otoczeniu aniołów na stropie. Najistotniejszym z podjętych zagadnień było ustalenie zakresu przemalowań XVII-wiecznej polichromii oraz rozpoznanie zabiegów konserwatorskich z lat 70. i 80. XX wieku, a także problematyka rozwiązań estetycznych. Ważnym tematem pracy magisterskiej była również kwestia rekonserwacji, polegająca na ponownym wykonaniu zabiegów konserwatorskich i restauratorskich w obiekcie.

Rozpatrując wszystkie wyżej wymienione aspekty pracy, należało prześledzić dokładnie historię obiektu, publikacje oraz materiały źródłowe w postaci dokumentacji konserwatorskich, ekspertyz prowadzonych przez konserwatorów, a także historyków sztuki pracujących w kaplicy 45 i 35 lat temu. Metodyka pracy konserwatora wtedy różniła się nieco od działań przyjętych obecnie. Miało to swoje uwarunkowanie w posiadanej ówczesnie wiedzy na temat obiektu, stosowanych technik oraz materiałów i ich właściwości.

Kaplica, powstała w 1652 roku wraz z polichromią, wyróżnia się bogatą historią związaną z licznymi przekształceniami i remontami na przestrzeni lat. Podczas prac konserwatorskich przeprowadzonych w latach 80. XX wieku w miejscach łączeń desek przyklejono nowe pasy płóciennne, stosując poliocetan winylu. Klej w miarę upływu czasu, a także na skutek warunków panujących w kaplicy, pociemniał zniekształcając odbiór przedstawień.

Podjęte działania w obiekcie poprzedzone zostały badaniami fizycznymi i chemicznymi. W ramach pracy, oprócz oczyszczania powierzchni z brudu i naleciałości, usunięto pasy płóciennne oraz poliocetan winylu z zachowaniem znajdującej się pod nim oryginalnej warstwy malarskiej. Po wykonaniu zabiegów technicznych podjęte zostały próby aranżacji estetycznej malowidła.

PAULINA TARANEK

Establishing the extent of the overpainting of the 17th century polychromy and the range of conservation interventions carried in the 1970s and 80s; the issue of re-conservation in the example of St. Dorothea and St. Luke the Evangelist surrounded by Angels from the presbytery of the chapel of the Visitation and Annunciation of Our Lady in Dalewice near Kraków

Guidance: Dr. habil. Grażyna Schulze-Głazik

The subject matter of this master's thesis is the restoration of the wall paintings from the presbytery of the chapel of the Visitation and Annunciation of Our Lady in Dalewice, to be precise, the depictions of St. Dorothea (southern wall) and St. Luke with angels (on the ceiling), dated to the 17th century. The main focus of the work was to establish the range of overpainting from the 1970s and 80s along with the final presentation of the whole decoration. Yet another important issue was re-conservation, i.e. repeating former restoration treatments.

Following the main concerns, the history of the object had to be analysed along with literary sources, written documentation and experts' reports left by restorers and art historians during the campaigns which were carried out 45 and 35 years ago. It turned out that the recognition of the object had been incomplete and the methods employed were very different from current ones; these had influenced the choice of the procedures, materials and their characteristics.

The chapel was erected and polychromed in 1652, it is exceptional for its rich history which can be read also in the numerous alterations and renovations. During the restoration in the 1980s, strips of canvas were glued with polyvinyl acetate at the panels' joints. Due to the ageing process and climatic conditions of the interior, the adhesive had darkened, thus disturbing the original appearance of the paintings.

The treatments were preceded by physical and chemical examinations. During the works, despite cleaning the surface and removing accretions and dirt, the canvas strips and polyvinyl acetate had also been removed and the original painting layer unveiled. Following technical procedures the scheme was reintegrated.

Przedstawienie św. Doroty na ścianie południowej prezbiterium kaplicy, stan przed konserwacją. Widoczna oryginalna warstwa malarska, przemalowania na twarzy świętej oraz uzupełnienia kolorystyczne z lat 80. XX wieku. Fot. P. Taranek

Depiction of St. Dorothea on the southern wall of the presbytery. State before restoration. The original paint layer, the overpainting of the Saint's face and the reconstruction of the paint layer made in the 1980s are visible. Photo P. Taranek

Przedstawienie anioła w pomarańczowej szacie na stropie prezbiterium kaplicy. Stan w trakcie konserwacji, po usunięciu pasów płóciennych, kleju stolarskiego, zaplamień z poliocetanu winylu, brudu, przemałowań oraz kitów trocinowych z lat 80. XX wieku. *Fot. P. Taranek*

Depiction of an angel in orange robes on the ceiling of the presbytery. State during restoration, following removal of the strips of canvas, the joiner's glue, the staining of the polyvinyl acetate, dirt, overpainting and sawdust putties applied in the 1980s. *Photo P. Taranek*

Przedstawienie św. Łukasza w otoczeniu aniołów na stropie prezbiterium kaplicy, stan po konserwacji-restauracji. Widoczne uzupełnienia kreską w miejscach ubytków wraz z rekonstrukcją kolorystyczną w miejscach po odklejonych pasach. *Fot. P. Taranek*

Depiction of St. Luke surrounded by angels on the ceiling of the presbytery. State after restoration. Losses integrated with *tratteggio*, the areas damaged by the canvas strips supplemented with colours. *Photo P. Taranek*

Wnętrze kościoła w Starkowie, ściana wschodnia – fragment odsłoniętego malowidła *Sąd Ostateczny*, 26 IV 1966. Fot. Z. Bradke

Interior of the church in Starków, eastern wall – fragment of the uncovered painting the *Last Judgement*, 26 04 1966. Photo Z. Bradke

WIKTORIA SUDER

Zespół dziesięciu transferów XVI-wiecznych malowideł ściennych ze Starkowa. Próba odczytania treści oraz odtworzenia układu dekoracji malarskiej w gotyckim kościele w Starkowie (woj. lubuskie)

Promotor: dr Dorota Białek-Kostecka

Przedmiotem niniejszej pracy był zespół dziesięciu transferów malowideł ściennych, z siedmioma późnogotyckimi przedstawieniami scen ze Starego i Nowego Testamentu oraz *Sądem Ostatecznym* stanowiącym zestaw trzech transferów. Malowidła te w latach 60. XX wieku zostały zdjęte ze ścian ruin kościoła w Starkowie. W pierwszej dekadzie XXI wieku mieszkańcy odbudowali kościół, a malowidła otrzymały rzadką możliwość powrotu do Starkowa.

Zespół starkowskich transferów został na przestrzeni czterdziestu lat swojej historii rozproszony (ekspozycja w budynku Wydziału Konserwacji i Restauracji Dziej Sztuki ASP w Krakowie oraz w Galerii Śląskiej Sztuki Sakralnej w Muzeum Regionalnym w Jaworze) oraz poddany licznym działaniom konserwatorskim, bez spójnej, wspólnej dla wszystkich obiektów koncepcji. Transfery były więc częściowo nieczytelne i znacznie różniły się od siebie (opracowanie estetyczne, rozmiary). Dodatkowo, miały powrócić do zupełnie nowej przestrzeni architektonicznej.

Celem niniejszej pracy magisterskiej było opracowanie założeń umożliwiających malowidłom ponowne stworzenie jednolitego zespołu oraz powrót do Starkowa. W ramach realizacji tego celu zostały zebrane i szczegółowo opracowane informacje na temat historii, ikonografii, budowy oraz stanu zachowania wszystkich transferów. Na tej podstawie powstały założenia przyszłych prac konserwatorskich.

Istotną kwestią stało się odczytanie i uczynienie przedstawień w celu przybliżenia odbiorcy treści malowideł oraz ukazania pierwotnego układu poszczególnych scen w kościele. W ramach pracy powstał trójwymiarowy model nieistniejącego już gotyckiego kościoła wraz z hipotetycznym odtworzeniem pierwotnej kompozycji zachowanych scen i ich usytuowania we wnętrzu. W założeniu projekt ten miał towarzyszyć eksponowanym w nowym wnętrzu, w formie relikwów, transferom, stanowiąc swego rodzaju komentarz, a tym samym ochronę zabytkowej materii.

WIKTORIA SUDER

A set of transfers of 16th century wall paintings from Starków. Reading and reconstruction of the decorative scheme from the Gothic church in Starków (Lubuskie voivodship)

Guidance: Dr. Dorota Białek-Kostecka

This diploma project was carried on a set of transfers of wall paintings. Eight of them were late Gothic paintings with scenes from the Old and New Testaments while a group of three belonged to the scene of the Last Judgement. The paintings were detached from the walls of the ruined church in Starków in the 1960s. In the first decade of the 21st century the church was rebuilt and thus the paintings got a unique chance to be revived to their original site.

Throughout its 40 year history, the set of transfers was dispersed (the transfers were displayed in the seat of the Faculty of Conservation-Restoration of Works of Art, in the Academy of Fine Arts in Kraków and in the Gallery of Sacral Silesian Art of the Regional Museum in Jawor).

With the passing of time the transfers were individually subjected to numerous treatments; the lack of a coherent vision resulted in them assuming various states and appearances, with some of the scenes being illegible. This caused a basic problem for any future display of the set in a new architectural space.

The aim of the project was to define guidelines and mark out procedures which could reintegrate the set and allow its return to and presentation in Starków. The restoration guidelines were worked out on the basis of studies of the transfers' history and iconography, they were carried out along with an examination of the transfers' technical structure and state. Reading the general scheme and understanding individual depictions was crucial for the future presentation and proper arrangement of the set in the church interior. During the work, a 3D model of the damaged Gothic church was created and the scenes presented on the individual transfers were arranged within it, according to the hypothetical scheme of the whole painted decoration. It was presumed that the model would accompany a display of the transfers in their new setting, facilitating the understanding of the historic concept.

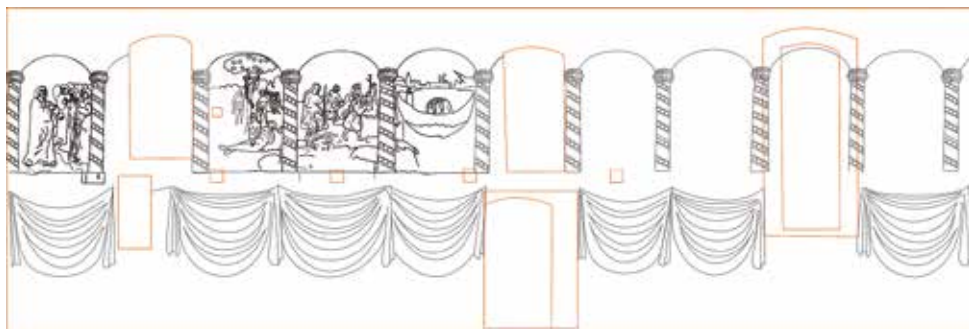
Transfer z przedstawieniem Sądu Ostatecznego, stan obecny. Fot. W. Suder

Transfer with the depiction of the *Last Judgement*, present state. Photo W. Suder

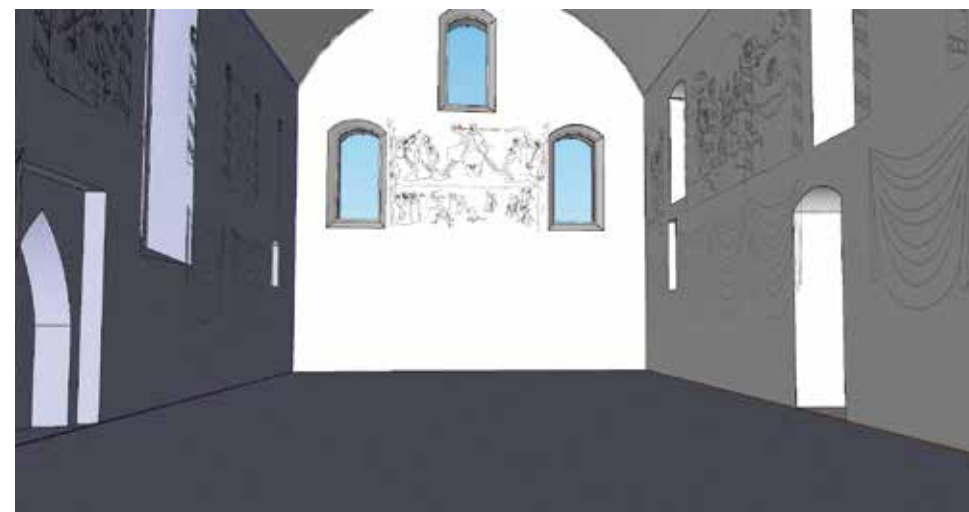
Transfer z przedstawieniem *Sumaryczne Stworzenie Świata*. Próba odtworzenia brakujących elementów kompozycji. Wyk. W. Suder

Proposed reconstruction of the lost parts of the composition. *The Creation of the World* (transfer). Executed by W. Suder

Rekonstrukcja układu dekoracji malarskiej na ścianie południowej. Wyk. W. Suder

Colour scheme of the southern wall – reconstruction. Executed by W. Suder

Rekonstrukcja prawdopodobnego rozmieszczenia poszczególnych elementów dekoracji malarskiej w wirtualnie odtworzonym wnętrzu nieistniejącego kościoła. Widok na ścianę wschodnią. Wyk. W. Suder

Presumed arrangement of the painted decoration within virtual interior of non-existing church, view of the eastern wall. Executed by W. Suder

Zdjęcie z „Sichergestellte Kunstwerke im Generalgouvernement”, nr 23, 1940 r., przedstawiające scenę nawrócenia cesarzowej Faustyny i jej kanclerza Porfiriusza.

Photograph from “Sichergestellte Kunstwerke im Generalgouvernement”, No 23, 1940, with the scene of the conversion of the empress Faustina and her chancellor – Porphyrius.

ANNA SMYK

Odtworzenie zaginionego dzieła pt. *Nawrócenie cesarzowej Faustyny* autorstwa Hansa Süssa z Kulmbachu na podstawie materiałów archiwalnych i rozpoznania oraz opracowania warsztatu mistrza

Promotor: prof. Grażyna Korpala

Obraz *Nawrócenie cesarzowej Faustyny* jest piątym z cyklu poświęconego życiu św. Katarzyny, stanowiącego część ołtarza wykonanego na zamówienie Jana Bonera w latach 1515–1516 przez Hansa Süssa z Kulmbachu. Malarz ten uczył się w warsztacie Jacopo de Barbari. Następnie dzięki koneksjom z warsztatem malarza Wolgemutha poznał Albrechta Dürera, z którym współpracował niemal do końca życia. Pracował w Norymberdze, ale działał również na ziemiach polskich. Przedstawienia wykonane przez niego dla krakowskiego kościoła Mariackiego są traktowane jako jedne z najcenniejszych dzieł w zbiorach polskich. Podczas wojny obrazy zrabowano, a po jej zakończeniu powróciło tylko sześć, natomiast dwa pozostają zaginione.

Punktem wyjścia dla wykonania niniejszej pracy były czarno-białe zdjęcia z 1940 roku, traktaty, opracowania specjalistyczne, wykonane liczne próby malarskie oraz możliwość obserwowania procesu konserwacji zachowanych obrazów Kulmbacha.

Podobrazie o wymiarach 120 x 64 cm wykonane zostało z czterech desek lipowych klejonych „na styk”. Odwrocie opracowano strugami półokrągłymi. Od strony lica wprasowano pakuły ułożone w trzech równoległych pasach, analogicznie do układów obserwowanych w oryginalnych obrazach. Następnie położona została zaprawa klejowo-kredowa. W międzyczasie, na podstawie archiwalnego zdjęcia, wykonano wydruk w skali 1:1, który stanowił podkład pod kalki z kolejnymi wersjami rysunku, który wykonano wzorując się na zdjęciach w podczerwieni zachowanych obrazów oraz szkicach malarza. Po przeniesieniu rysunku na podobrazie wtarta została warstwa izolacji, a po jej wyschnięciu naniesiono imprimaturę pędzlem szczecinowym, według wcześniej sporządzonej mapy pociągnąć pędzla widocznych na wspomnianym zdjęciu. W procesie malowania zastosowano technikę tempery żółtkowej z piwem, wykończonej laserunkami olejno-żywicznymi. Kwestia kolorystyki rozwiązana została na zasadzie analogii oraz szczątkowych opisów z końca XIX wieku. Złocenia złotem płatkowym wykonane zostały na mordancie olejnym sporządzonym według wyszukanych receptur niemieckich z tego okresu.

ANNA SMYK

The reconstruction of a lost painting by Hans Süß von Kulmbach, *The Conversion of the empress Faustina* on the basis of archival sources and recognition of the master's workshop

Guidance: Professor Grażyna Korpala

The painting the *Conversion of the empress Faustina* is the fifth in the cycle the *Life of Saint Catharine*; it was part of the altar ordered by Jan Boner and executed in the years 1515–1516 by Hans Süß from Kulmbach. The painter practiced in the workshop of Jacopo de Barbari. Due to connections with the workshop of Michael Wolgemut, he had become acquainted with Albrecht Dürer and collaborated with him throughout almost his entire life. Süß from Kulmbach was active in Nuremberg but also in Poland. The panels executed for the Cracovian St. Mary's basilica are recognized as one of the most precious artefacts in all Polish art collections. During the war the paintings were plundered by the Germans, and while six of them have been restituted, two remain lost.

The reconstruction was based on black and white photographs taken in 1940, historic treatises, dissertations, numerous experiments with painting tools and materials, while the ongoing restoration of other panels from the cycle offered insight into Süß technique.

The panel, measuring 120 x 64 cm was made of four butt joined lime boards. The panel's verso was tooled with compass planes. Tows, arranged in three parallel rows were ironed into the panel's front, according to contemporary technology. In the next stage a chalk-glue ground was applied. A print in the scale of 1:1 was made from an archive photo and was used as a base for a series of developed concepts for the composition outlines, and this, again, was supplemented by an analysis of infrared photos of Hans Süß paintings and his sketches. As the outlines were traced onto the ground it was sealed and, when dry, covered with a coat of imprimatura using a bristle brush according to a map of the brushwork that had been made on the basis of the above-mentioned photo. The painting was carried out with egg tempera mixed with beer and finished with oil-resin glazes. The colours were based on the analogies available and scarce descriptions found in the 19th century sources. Oil mordant gliding with gold leaves was made according to German recipes of the time.

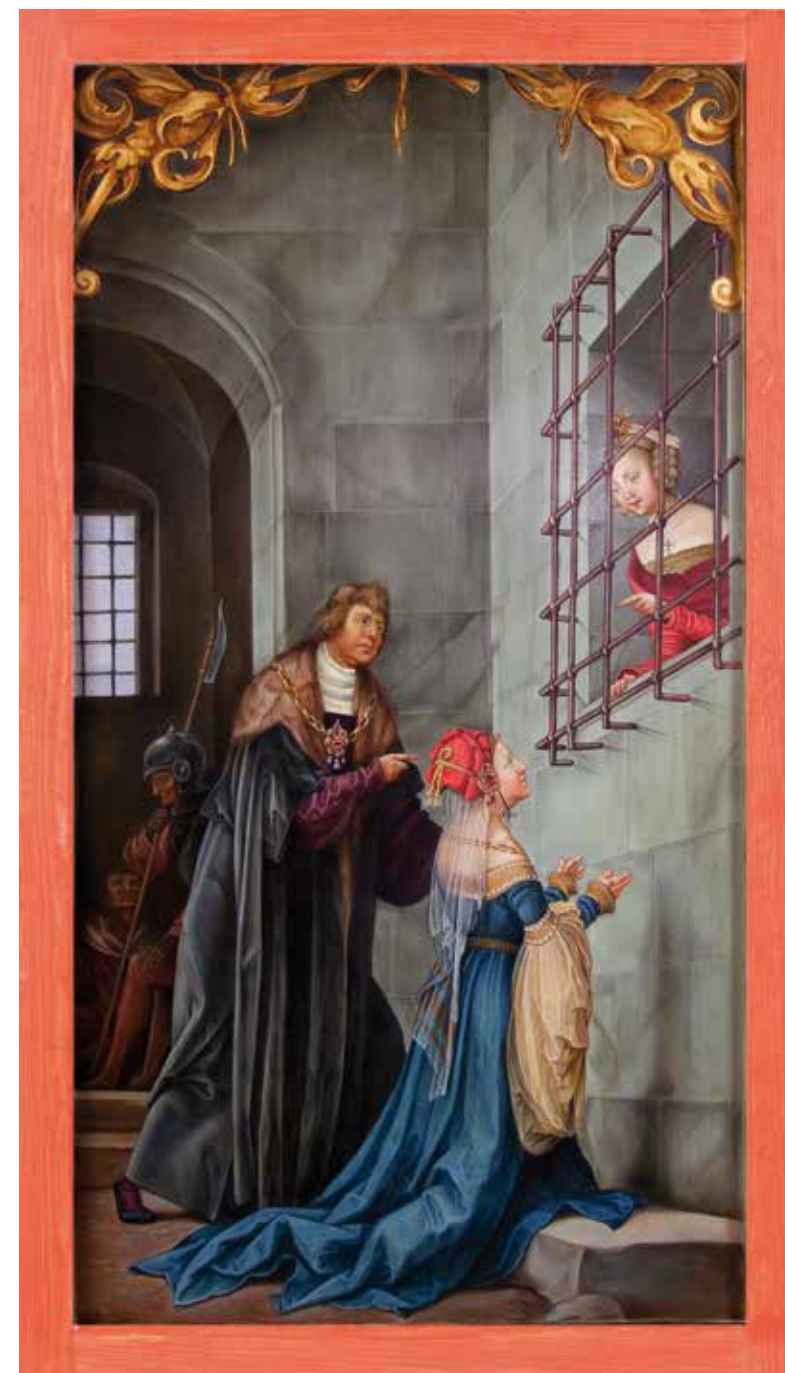
Podobrazie w trakcie opracowywania odwrocia. Fot. A. Smyk

Working out the panel's verso. Photo: A. Smyk

Fragment obrazu w trakcie prac malarskich oraz po ich ukończeniu. Fot. A. Smyk

Fragment of the painting during the painting works and after completion. Photo: A. Smyk

Odtworzone przedstawienie *Nawrócenie cesarzowej Faustyny*. Fot. A. Smyk

The reconstructed depiction of the *Conversion of the empress Faustina*. Photo: A. Smyk

Kraków, klasztor oo. Dominikanów, ul. Dominikańska 1, stan zachowania koltryn przed rozpoczęciem prac konserwatorskich. Fot. S. Strzelczyk

Kraków, Dominican monastery, Dominikańska St. 1, the state of *coltrinas* before restoration.
Photo S. Strzelczyk

STANISŁAW STRZELCZYK

Konserwacja XVI/XVII-wiecznych koltryn zdobiących średniowieczne belki stropowe z kamienicy przy ul. Dominikańskiej 1 w Krakowie

Promotor: dr Jarosław Adamowicz

Przedmiotem pracy magisterskiej było przygotowanie programu prac konserwatorskich dla pięciu belek stropowych (z XVI wieku) dekorowanych koltrynami z XVI/XVII wieku, a także konserwacja jednej z nich. Belki pierwotnie zdobiły pomieszczenia I piętra w kamienicy przy ul. Dominikańskiej 1 w Krakowie, należącej do klasztoru oo. Dominikanów. Do pełnego opracowania wybrano belkę centralną jako najbardziej reprezentatywną dla całego zestawu i ją poddano badaniom oraz kompleksowej konserwacji. Kryterium podstawowym podczas wyboru belki była liczba i jakość zachowanych koltryn.

Ze względu na zły stan zachowania i brak możliwości konserwacji koltryn *in situ*, podjęto decyzję o ich całkowitym demontażu i opracowaniu w pracowniach konserwatorskich. Odklejanie grafik przy podniesionych warunkach wilgotnościowych wykonywano przy użyciu skalpela. Wszystkie zachowane fragmenty poddano kąpielom oczyszczającym i wzmacniającym strukturę papieru, równocześnie podnosząc jego poziom pH. We wcześniej wyznaczonych miejscach uzupełniono brakujące elementy koltryn płynną masą papierową. Po całkowitym wyschnięciu grafik wszystkie zachowane elementy podklejono dwoma różnej grubości papierami japońskimi w celu stworzenia międzywarstwy pomiędzy podłożem drewnianym a historycznym papierem.

Po etapie odklejania grafik prace prowadzone były równocześnie w trzech etapach: pierwszy to konserwacja papierowych koltryn, drugi – konserwacja polichromii wykonanej w technice chudej tempery oraz trzeci – konserwacja jodłowej belki. Zwieńczeniem tych prac był ponowny montaż koltryn, który polegał na oklejaniu belki kolejnym papierem japońskim i naklejeniu na jego powierzchnię opracowanych i stabilnych koltryn. Niezwykle istotnym działaniem był dobór odpowiedniej masy papierowej i jej dostosowanie kolorystyczne. Całość prac uwzględnia minimum interwencji w uzupełnienia kolorystyczne i rysunkowe pierwotnych drzeworytów.

Wszystkie czynności wykonywano z założeniem spójnego odbioru estetycznego wszystkich pięciu belek stropowych.

STANISŁAW STRZELCZYK

The conservation of 16th/17th century woodcut wallpapers (*coltrina*) from the house at Dominikańska 1 in Kraków

Guidance: Dr. Jarosław Adamowicz

The topic of this diploma project was focused on working out a plan for restoration treatments for five 16thc. ceiling beams covered with *coltrinas* (wallpapers decorated using a woodcut technique) dated to the turn of the 16th and 17th centuries and the restoration of one of the beams. The beams originated from a chamber on the 1st floor of the house at Dominikańska St. 1 in Kraków, which belongs to the Dominicans. The most representative, central beam was designated for restoration, as there were more *coltrinas* preserved than in the other parts, and they were of good quality. The works were preceded by examinations.

As the state of the wallpapers was very poor and no treatments on site were possible, the *coltrinas* were dismounted and restored in the restoration studio. The wallpapers were disattached in conditions of raised humidity with a scalpel. The paper sheets were subjected to baths which were aimed at the removal of dirt and the consolidation of the structure while at the same time upgrading the pH of the material. The losses designated for reconstruction were supplemented with fluid paper pulp. Dry paper sheets were lined with two types of Japan paper (of various grades) in order to provide an interlayer between the historic material and a wooden substrate. In the next stage three different materials were subjected to conservation: paper, paint (lean tempera) and wood (fir). Finally all the elements were reassembled: the beam was plastered with Japan paper and the restored *coltrinas* were attached to it. The choice of an appropriate paper pulp to match the colour of the paper was an important procedure. The work was intended to limit the intervention in respect of the completing and reintegration of the original woodcuts, while providing aesthetic coherence to the whole set of five beams.

Koltriny podczas wstępnych kąpiei oczyszczających. Fot. S. Strzelczyk

Coltrinas during the initial cleaning baths. Photo S. Strzelczyk

Drzeworyty po wykonaniu uzupełnień brakujących fragmentów masy papierowej. *Fot. S. Strzelczyk*

Woodcuts with the losses supplemented with paper pulp. *Photo S. Strzelczyk*

Belka środkowa po wykonaniu prac konserwatorskich. *Fot. S. Strzelczyk*

The central beam after restoration. *Photo S. Strzelczyk*

Lico obrazu przed konserwacją. Fot. J. Kubiena

Front of the painting before restoration. Photo J. Kubiena

BARTOSZ ZARĘBSKI

Badania historyczne w kontekście działań z zakresu konserwacji i restauracji dzieł sztuki. Próba połączenia dwóch warsztatów naukowych w pracach konserwatorskich wykonanych przy gotyckim obrazie *Madonny Apokaliptycznej* z klasztoru oo. Bernardynów w Alwerni

Promotor: dr Jarosław Adamowicz

Pochodzący z klasztoru oo. Bernardynów w Alwerni obraz tablicowy z przedstawieniem Madonny trafił do Pracowni Konserwacji i Restauracji Malowideł na Drewnie jako obiekt zupełnie nieznan. Szybko okazało się, że pod widocznymi na powierzchni przemalowaniami znajdowało się wysokiej klasy dzieło gotyckie, które częściowo odsłonięto w ramach zajęć dydaktycznych. Dalsze prace badawcze i konserwatorskie wykonałem w ramach pracy magisterskiej.

Ponieważ obraz był zupełnie nieznan, podjąłem się przeprowadzenia kwerendy archiwalnej, podczas której udało się ustalić, że pierwotnie znajdował się on w ołtarzu głównym kościoła bernardynów w Krakowie i że namalowany został przez bernardyńskiego mnicha zwanego Franciszkiem z Węgier, który zmarł między rokiem 1484 a 1491. Ponadto, dzięki zestawieniu informacji zawartych w archiwaliach z wiedzą, jaką udało mi się uzyskać podczas prowadzonych prac konserwatorskich, możliwe było rozróżnienie i ustalenie chronologii warstw technologicznych oraz pełne zdiagnozowanie przyczyn zniszczeń.

Przeprowadzone działania konserwatorskie objęły początkowo usunięcie pozostałych przemalowań oraz wadliwych kitów, następnie wykonano szereg technicznych zabiegów związanych z podobrazem. Jednym z ostatnich podjętych działań była rekonstrukcja niezachowanych nimbów, na podstawie odnalezionych na obrazie śladów oraz analogii.

Złożoną kwestią jest forma obecnie prezentowanego dzieła, będącego kompilacją dwóch warstw chronologicznych, które zdecydowano wyeksponować. Postaci Madonny z Dzieciątkiem oraz trzy środkowe deski podobrazia to elementy struktury pierwotnej. Natomiast srebrzone tło i dwie skrajne deski są elementami dodanymi dopiero w XVIII wieku. Złożona budowa dzieła utrudnia odczytanie jego ikonografii. Jednak na podstawie zachowanych analogii można z dużą dozą prawdopodobieństwa stwierdzić, że jest to przedstawienie *Madonny Apokaliptycznej*, w którym postać Marii stoi na księżycu, zaś za jej plecami znajduje się promienista gloria.

BARTOSZ ZARĘBSKI

Historical studies in the conservation-restoration of artworks. Two methods of scientific research involved in the restoration of the Gothic panel *Our Lady of the Apocalypse* from the Bernardine monastery in Alwernia

Guidance: Dr. Jarosław Adamowicz

The panel painting with the Madonna comes from the Bernardine monastery in Alwernia; it was brought to the Panel Paintings' Conservation Studio as an unknown artefact. It was quickly revealed that the coats of overpainting covered a high class Gothic depiction which was partially revealed during students' exercises. Successive works i.e. examination and restoration, were executed within this diploma project.

As the painting was not recognized I had to begin with archival studies; it turned out that the panel was initially placed in the main altar of the Bernardine church in Kraków and that it was painted by a Bernardine monk called Francis from Hungary, who died between 1484 and 1491. Following archive research and restoration treatments, I was also able to read and distinguish the chronology of the technological strata and make a diagnosis as to the sources of the artefact's damage.

The treatments started with the removal of the overpaints and imperfect putties, next, the panel was subjected to a series of restoration procedures. One of the last was the reconstruction of nimbuses, carried out on the basis of the remains of the original and analogies with other paintings of the time.

At present, the presentation of the work seems to be a complex matter as there are two different chronological strata compiled in one artwork; both figures and the three central boards are original, while the silvered background and two boards attached at either sides were added as late as in the 18th century. This complex structure is an obstacle in iconographical studies, however it seems to be highly probable that this is a representation of *Our Lady of the Apocalypse* in which Mary stands on a Moon with glory behind.

Odwrocie obrazu przed konserwacją. Fot. J. Kubiena

Back of the panel before restoration. Photo J. Kubiena

Lico obrazu po konserwacji. Fot. B. Zarębski

Front of the painting after restoration. Photo B. Zarębski

Odwrocie obrazu po konserwacji. Fot. B. Zarębski

Back of the panel after restoration. Photo B. Zarębski

Stan przed konserwacją. Lico obrazu. Fot. M. Żołyński

State before restoration; the front of the painting. Photo M. Żołyński

MALWINA ŻOŁYŃIAK

Strukturalne wzmocnienie ścienionego podobrazia drewnianego kwatery z przedstawieniem *Pojmania Chrystusa*, pochodzącej z niezachowanego ołtarza późnogotyckiego należącego do zbiorów klasztoru oo. Paulinów na Jasnej Górze w Częstochowie

Promotor: prof. Grażyna Korpala

Kwatara pochodząca z niezachowanego ołtarza późnogotyckiego datowanego na lata 1530 – 1540 przedstawia jedną ze scen pasyjnych *Pojmanie Chrystusa*. Obraz należy do zespołu zachowanych przedstawień, które oprawione po dwa w XX-wieczne złoczone ramy, w ostatnim okresie zdobiły korytarz przyziemia klasztoru od strony wschodniej. Łącznie obrazów zachowało się sześć, cztery z przedstawieniami męki pańskiej oraz dwie kwatery z przedstawieniami św. Katarzyny oraz św. Magdaleny. Obraz wykonany jest na podłożu drewnianym w technice temperowej. Podobrazie składa się z dwóch desek lipowych. Pierwotnie obiekt był dwustronnie malowany, a następnie w pierwszej połowie XX wieku kwatery rozcięto na pół. Głównym problemem konserwacji było podobrazie drewniane nierównomiernie ścienione do grubości 0,4-0,7 cm, wzmocnione od odwrocia przez naklejenie na całą powierzchnię sztywnej sklejk. Sztywność w połączeniu ze zdegradowaną strukturą pierwotnego podobrazia przyczyniły się do kolosalnego zniszczenia. Powstały rozerwania drewna oraz liczne ubytki warstwy malarskiej i warstwy zaprawy. Nie zachowała się oryginalna twarz środkowej postaci przedstawienia. Założeniem, co do wyboru systemu stabilizacyjnego, było znalezienie rozwiązania, które nie tylko będzie stanowiło wsparcie dla delikatnego, reaktywnego podobrazia, ale również umożliwi pracę drewna w kontrolowanym zakresie. Zastosowano konstrukcję, która spełniła wymagane założenia – system oparty na pracy elementów dociskowych autorstwa Raymonda Marchanta, w którym główny układ znoszący siły naprężenia stanowią elementy dociskowe, bez potrzeby sztywnego połączenia. Konstrukcja współpracuje z rozwiązaniem przejmującym naprężenia wywołane przez ramę, systemem elastycznych listew amortyzujących bazujących na konstrukcji Simona Bobaka.

MALWINA ŻOŁYNIAK

The consolidation of a pared down panel painting with the scene of the *Capture of Christ* from the lost altar from the Pauline monastery in Częstochowa

Guidance: Professor Grażyna Korpala

The panel originates from a lost, late Gothic altar dated to 1530-1540; it depicts one of the scenes of the Passion, namely the *Capture of Christ*. The painting belongs to an assemblage of pictures which were hung in the eastern corridor of the monastery; the paintings were framed in gilded frames in groups of two in the 20th century. There are six panels which have been preserved: four with scenes from the Passion and two with St. Catherine and St. Magdalene.

The painting was executed in tempera on a wooden substrate. The panel was made of two lime boards, and was initially painted on both sides, but in the 1st half of the 20th century it was cut and split into two panels. The main problem has resulted from uneven cutting, in some parts the wood was thinned to 0.4-0.7 cm, and the whole was stabilised with rigid plywood attached at the panel's rear. This rigidity combined with the deteriorated structure of the original have brought about substantial damage, i.e. fissures in the wood and numerous losses in the painting layer and ground. The face of the central figure has been entirely lost.

The new stabilising system had to combine support for the delicate and reactive structure while allowing controlled movements of the wood. For this reason the system developed by Raymond Marchant – a flexibly attached auxiliary support – was introduced. The system is based on flexible battens (devised by Simon Bobak) which balance tensions of the panel, without being rigidly attached.

Stan po konserwacji. Widok lica obrazu wraz z ramą. Fot. M. Żołyniak

State after restoration; the front of the painting with the frame. Photo M. Żołyniak

Stan po konserwacji. Odwrocie obrazu. Widok konstrukcji stabilizującej o charakterze bezinwazyjnym.
Fot. M. Żołyniak

State after restoration; the rear of the painting. Stabilising, non-invasive structure engaged to the panel.
Photo M. Żołyniak

Komputerowy projekt rekonstrukcji niezachowanej twarzy postaci Chrystusa. *Wyk. M. Żołyniak*

Digital reconstruction of Christ's face. *Author: M. Żołyniak*

Św. Katarzyna Aleksandryjska, XVIII w., kościół parafialny w Jaśliskach. Stan zachowania przed konserwacją, po przewiezieniu do pracowni konserwatorskiej. Fot. J. Wyszynska

Saint Catherine of Alexandria, 18th c. parish church in Jaśliska. State before restoration following transportation of the painting to the restoration studio. Photo J. Wyszynska

ARLETA CHWALIK

Problematyka konserwacji obrazów wielkoformatowych na płótnie. Konserwacja, próba rekonstrukcji i aranżacji estetycznej obrazu z wizerunkiem św. Katarzyny Aleksandryjskiej z Jaślisk (woj. podkarpackie) przeznaczonego do ekspozycji we wnętrzu sakralnym – na tle historii obiektu

Promotor: prof. Jadwiga Wyszynska

Badania nad metodami wykorzystywanymi przy konserwacji obrazów wielkoformatowych na płótnie stały się źródłem rozwiązań zastosowanych podczas konserwacji obrazu z wizerunkiem św. Katarzyny Aleksandryjskiej z miejscowości Jaśliska w województwie podkarpackim.

Obraz, służący niegdyś jako zasuwa w ołtarzu głównym miejscowego kościoła parafialnego, został znaleziony na strychu jednego z domów w sąsiedztwie. Malowidło przez około 40 lat było złożone w kostkę. Dolny ubytek płótna zajmował około 1/3 kompozycji, a w zachowanej części, przemalowanej dwukrotnie, występowały bardzo liczne ubytki zaprawy i warstwy malarskiej, która słabo przylegała do płóciennego podłoża. Dlatego początkowo podjęto działania mające na celu zabezpieczenie i wzmocnienie warstwy malarskiej. Obraz partiami wielokrotnie relaksowano i impregnowano, gdyż malowidło nie mieściło się na stole niskociśnieniowym. Program prac konserwatorskich obejmował m.in. wykonanie tymczasowego dublażu na flizelinę krawiecką umożliwiającego przenoszenie obiektu, usuwanie przemalowań, zszywanie rozprutych brytów podobrazia oraz wklejenie protez płóciennych, ustalenie pierwotnego formatu obrazu (wymiary lica wynoszą 274,5 x 194 cm), dublaż z międzywarstwą na Beve 371 O.F. Film i płótno lniane, uzupełnienie ubytków zaprawy kitem emulsyjnym, uzupełnienie warstwy malarskiej metodą skalająco-naśladowczą w technice olejno-żywicznej i opracowanie rekonstrukcji dolnej części kompozycji. Obraz z wizerunkiem św. Katarzyny Aleksandryjskiej ma powrócić do funkcji, którą niegdyś pełnił, dlatego aby zapewnić mu odpowiednie napięcie, zdecydowano się na zastosowanie krosien samonaprzężających z programowanym działaniem oraz stworzenie nowej konstrukcji opuszczającej i podnoszącej obraz wg projektu mgr. Henryka Arendarskiego.

Obraz wielkoformatowy na pewno można uznać za duże wyzwanie dla konserwatora dzieł sztuki. Jest sprawdzianem nie tylko umiejętności i wiedzy z zakresu konserwacji, czy nawet podstawowej wiedzy technicznej, ale także egzaminem z pomysłowości i zdolności logicznego myślenia, dobrego zarządzania siłami i czasem.

ARLETA CHWALIK

Issues arising from the conservation-restoration of outsize canvas paintings. The conservation, reconstruction and presentation of the painting of *Saint Catherine of Alexandria* from Jaśliska (Podkarpackie voivodship) in the sacral interior discussed in the context of the object's history

Guidance: Professor Jadwiga Wyszynska

Studies of the methods employed in the restoration of outsize paintings were the inspiration for restoration of the painting depicting *Saint Catherine of Alexandria* from the church in Jaśliska (Podkarpackie voivodship). The painting had been used to veil another picture in the altar of the parish church, and it was discovered in the attic of one of the neighboring houses. The canvas was folded away for forty years. The loss in the bottom of the composition was about 1/3 of the whole, the preserved parts had two coats of overpaint with numerous losses of ground and a painting layer which was poorly attached to the textile substrate. For this reason the protection and consolidation of the painting layer were the initial measures. The painting was subjected to repeated relaxation and consolidation one part after another, as it was too large to employ a low-pressure cold lining table. During the intervention the painting was subjected to the following treatments: temporary lining with interfacing to facilitate further manipulations, removal of overpainting, sewing up sheets of fabric and filling gaps in the fabric inlays, determining original measures of the painting (the face is 274,5 x 194 cm), lining with Beva 371 O.F. Film with interlayer and linen canvas, filling losses of ground with emulsion putty, integration of painting layer using oil-resin technique, reconstruction of the bottom of the picture. As the painting will be on display it was also necessary to revive the tension of the canvas; this was achieved with a self-expanding stretcher, which is adjustable and could be preset. Finally, a construction which allows the picture to be pulled out and hoisted up, was executed according to a design by Henryk Arendarski MA.

The outsize painting is a challenge for an art restorer, performing such a project calls for professional skills, and at least basic technical knowledge, but also testifies to one's resources, logical thinking and proper managing of time and forces.

Praca nad usuwaniem warstw przemalowań. Fot. P. Majer

Removal of overpainting. Photo P. Majer

Lico obrazu po zdublowaniu, uzupełnieniu ubytków zaprawy oraz uzupełnieniu ubytków fragmentu warstwy malarskiej – przy prawym ramieniu Świętej. Fot. A. Chwalik

Face of the painting after lining, filling losses of ground and painting layer – by the right arm of the Saint. Photo A. Chwalik

Komputerowa rekonstrukcja dolnej części kompozycji według zachowanej w kościele chorągwi, wzorowanej na obrazie zasuwy. Wyk. A. Chwalik

Computer reconstruction of the bottom part of the picture following the gonfalon from the church in Jaśliśka, which was carried out on the basis of the altar painting. Author: A. Chwalik

Obraz *Zwiastowanie* z klasztoru Zgromadzenia Sióstr Zmartwychwstanków z Kęt. Stan przed konserwacją.
Fot. M. Dłuska

The Annunciation from the convent of the Sisters of the Resurrection in Kęty. State before restoration.
Photo M. Dłuska

MONIKA DŁUSKA

Problematyka badawczo-konserwatorska osiemnastowiecznego włoskiego obrazu *Zwiastowanie* z klasztoru Sióstr Zmartwychwstanków w Kętach w kontekście historycznym dzieła. Próba ustalenia autorstwa

Promotor: prof. Jadwiga Wyszynska

Celem niniejszej pracy magisterskiej było przeprowadzenie konserwacji obrazu *Zwiastowanie* pochodzącego z klasztoru Zgromadzenia Sióstr Zmartwychwstanków z Kęt oraz próba przybliżenia postaci konserwatora Józefa Bernasiewicza i jego metod konserwatorskich w odniesieniu do panujących w XIX wieku trendów. Istotnym zagadnieniem było poszukiwanie autora obrazu, który został przywieziony do Polski z Włoch pod koniec XIX wieku przez założycielkę zgromadzenia sióstr zmartwychwstanków.

Zagadnienia z prezentowanej pracy magisterskiej zostały omówione w czterech rozdziałach. W rozdziale pierwszym znajduje się wiele informacji na temat zgromadzenia sióstr zmartwychwstanków oraz klasztoru, z którego pochodzi obraz *Zwiastowanie*. Wiele faktów historycznych związanych z życiem matki Celiny Borzęckiej i jej córki Jadwigi tłumaczy zawiłą drogę, jaką przebył obraz *Zwiastowanie* zanim trafił do ostatniej konserwacji. W kolejnym rozdziale przedstawiono stan badań w odniesieniu do próby ustalenia autorstwa obrazu, które wskazały na krąg artystyczny Carlo Maratta lub Sebastiano Conca. Rozdział trzeci zawiera informacje o obiekcie pracy magisterskiej i konserwacjach, jakim został poddany w przeszłości oraz o dziewiętnastowiecznych działaniach restauratorskich, których podejmowali się artyści malarze, a czasem i amatorzy. Przedstawia również działalność artystyczną i konserwatorską Józefa Bernasiewicza, którego to sygnatura znajduje się na tkaninie dublującej, pochodzącej z konserwacji przeprowadzonej w 1891 roku. W ostatnim rozdziale omówiono całościowo problematykę konserwatorską obiektu oraz zaproponowane rozwiązania konserwatorskie.

Dodatkowo praca magisterska ma trzy aneksy. W pierwszym znajdują się wyniki wszystkich przeprowadzonych badań fizykochemicznych, zaś w drugim umieszczone zostały analogie z przedstawieniem *Zwiastowania* występujące w sztuce włoskiej w XVII i XVIII wieku. Trzeci dotyczy konserwacji ramy obrazu ufundowanej przez rodzinę Hallerów.

MONIKA DŁUSKA

Studies and the conservation-restoration of the 18th century Italian painting of the *Annunciation* from the convent of the Sisters of the Resurrection in Kęty in respect of the painting's history. Studies of its attribution

Guidance: Professor Jadwiga Wysznińska

The goal of this diploma project was the restoration of the painting of the *Annunciation* from the convent of the Sisters of the Resurrection in Kęty accompanied by the study of the art restorer Józef Bernasiewicz and his methods with respect to 19th century trends in restoration. Yet another issue was the attribution of the painting, which was brought to Poland from Italy at the end of the 19th century by the founder of the congregation of the Sisters of Resurrection.

These issues are presented in the four chapters of the master's thesis. In the first, numerous data on the congregation and the convent in which the painting is stored are presented. Historic events from the life of Celina Borzęcka and her daughter Jadwiga added to our knowledge of the painting's history. The second chapter presents the state of the art regarding attribution; the painting is ascribed to the circles of Carlo Maratta or Sebastiano Conca. Data on the painting, its history and its former restorations executed by painters and amateurs are presented in the third chapter along with the artistic and conservational activities of Józef Bernasiewicz, whose signature is preserved on the lining canvas attached during an intervention in 1891. In the last chapter restoration issues and intervention proposals are discussed.

In addition, there are three annexes. The first contains the results of all physical-chemical analysis and examinations, in the second analogies of the *Annunciation* in the Italian art of the 17th c. and 18th c. centuries are presented. The third annex relates to the conservation of the picture's frame (funded by the Haller family).

Lico obrazu *Zwiastowanie* w luminescencji wzbudzonej UV ukazujące rzeczywisty stan zachowania warstwy malarskiej. Fot. A. Mikołajska

Front of the painting *The Annunciation* in UV luminescence reveals the current state of the painting layer.
Photo A. Mikołajska

Sygnatura Józefa Bernasiewicza na odwrociu podobrazia obrazu *Zwiastowanie* wraz z datą i miejscem wykonanej konserwacji. Fot. M. Dłuska

Józef Bernasiewicz signature on the painting's verso with the date and the site of restoration.
Photo M. Dłuska

Reprodukcja obrazu autorstwa Carlo Maratty, pochodzącego z Anagni. Obraz po konserwacji.
Fot. Anonim, Fototeca Zeri

Painting by Carlo Maratta, Anagni. Painting after restoration. Photo Anonim, Fototeca Zeri

Dalmatyka, około 1895 r., Bazylika Mariacka w Krakowie. Front dalmatyki przed konserwacją. Widoczne zniszczenia tkaniny i warstwy malarskiej w centralnej części. Fot. Archiwum Bazyliki Mariackiej w Krakowie

Dalmatic, ca 1895, St. Mary's basilica in Kraków. The front of the robe before restoration. Damage to the fabric and painting layers are visible in the central part. Photo Archiwum Bazyliki Mariackiej w Krakowie (Archive of the St. Mary's basilica in Kraków).

ANNA FRANDLUCHA

Iglą i pędzlem, czyli o łączeniu dwóch specjalności w konserwacji jedwabnej dalmatyki z dekoracją malarską Teresy Oborskiej

Promotor: dr hab. Marta Lempart-Geratowska, prof. ASP

Zasadniczą problematyką pracy było umiejętne połączenie dwóch specjalności: konserwacji malarstwa oraz konserwacji tkanin. Aby przeprowadzić prace przy tak specyficznym dziele, jakim była jedwabna malowana dalmatyka, niezbędne było zdecydowanie szersze podejście do problemu niż jest to praktykowane zwykle podczas konserwacji szat liturgicznych. Wszelkie zniszczenia widoczne na obiekcie powstały na skutek jego użytkowania, a materiały, którymi posłużono się w trakcie prac, dobrano w taki sposób, aby umożliwić dziełu powrót do użytku.

Ze względu na dużą wrażliwość warstwy malarskiej czyszczenie materiału nią pokrytego odbyło się „na sucho” za pomocą gumy Factis oraz mieszaniną benzyny ekstrakcyjnej z mąką kartoflaną, co pozwoliło na usunięcie części brudu, bez naruszania którejkolwiek z warstw budujących obiekt. Widoczne w centralnej części sceny frontowej ubytki tkaniny zostały uzupełnione przez wprowadzenie protez klejonych na styk, na mieszaninie Acrylkleberu 360 HV oraz 498 HV w proporcjach 2:1. Tą samą mieszaniną posłużono się podczas dublowania protez (co było konieczne z powodu zbyt małej grubości materiału zastosowanego do zabiegu), a także podczas dublowania na cienką tkaninę jedwabną całej uszkodzonej sceny. Podszewka dalmatyki została uprana zgodnie ze sztuką konserwatorów tkanin, w letniej wodzie z dodatkiem środka Amytis, służącego do tego typu zabiegów. Wszelkie przetarcia oraz ubytki materiału uzupełniono ściąganiem konserwatorskim, czyli nicią kładzioną. Koronka z nici metalowych, zdołająca brzeg obiektu, oczyszczona została przy użyciu ściereczek do czyszczenia biżuterii złotej, firmy Apart. Całość obiektu ponownie zszyto, stosując nowe nici syntetyczne. Do uzupełnień warstwy malarskiej zastosowano farby do tkanin firmy Idea Stoffa, które po zakończeniu prac utrwalone kauterem.

ANNA FRANDLUCHA

With a needle and a brush – on joining two specialisations in the restoration of a silk dalmatic painted by Teresa Oborska

Guidance: Dr. habil. Marta Lempart-Geratowska, Professor of the AFA

Combining two specialisations i.e. the restoration of paintings with the restoration of textiles was the basic subject of this diploma project. Treatments of such a specific artefact – a silk dalmatic – called for a much wider approach than is usually necessary in the restoration of liturgical robes. All the damage to the robe had resulted from its wear and the materials used in repairs were to allow further usage of the dalmatic. As the painting layer was highly fragile it had to be dry cleaned with Factis eraser and a mixture of petroleum naphtha with potato flour, which allowed for the partial removal of the dirt without affecting the layers of the original.

Losses in the central part of the robe were filled with butt joined inlays with Acrykleber 360 HV and 498 HV in 2:1 ratio. The same mixture was used in the lining inlays (it was necessary because the textile used in reparation was very thin) and in lining damaged part of the dalmatic with silk. The dalmatic's lining was washed according to methods used in the restoration of fabrics, i.e. with lukewarm water and Amytis – a washing agent. Wears and losses were filled with laid silk stitch, which is used in textile restoration. Metal threads of the lace along the robe's edges were cleaned with ready-made polishing cloths used in cleaning gold jewelry (by Apart). The robe was sewed together with synthetic threads. The losses in the painting layer were integrated with Idea Stoffa paints and fixed with a heated spatula.

Podszewka dalmatyki podczas zabiegu prania, pokryta pianą z wody i detergentu. Fot. A. Frandlucha

Lining of the dalmatic during washing, covered with foam from soap and detergent. Photo A. Frandlucha

Fragment podszewki dalmatyki podczas konserwacji. Widoczne miejsca przetarć materiału wokół otworu na głowę, uzupełnione ściegiem konserwatorskim (nicią kładzioną). *Fot. A. Frandlucha*

Fragment of the lining during restoration. Wears around the opening for the head filled with laid silk stitch. *Photo A. Frandlucha*

Fragment części tylnej dalmatyki po zakończeniu prac konserwatorskich. Warstwa malarska po zabiegu retuszu. *Fot. A. Frandlucha*

Fragment of the rear of the dalmatic after restoration. Retouched painting layer. *Photo A. Frandlucha*

Chorągiew Arcybractwa Męki Pańskiej, awers z przedstawieniem *Wizji św. Antoniego Padewskiego*, stan przed konserwacją. Malowidło zabrudzone, widoczne horyzontalne i wertykalne rozdarcia podobrazia, w dolnej partii malowidła kremowe lepcze apteczne łączące rozerwane krawędzie. Fot. P. Gwóźdź

The gonfalon of the Fraternity of the Passion, front, with depiction of the *Vision of St. Anthony of Padua*, state before restoration. The painting is dirty with visible tears running horizontally and vertically along the textile support, at the bottom, stripes of adhesive bandage hold together the snagged edges of the support. Photo P. Gwóźdź

KATARZYNA GWÓDŹ

Problem wzmocnienia zdegradowanego płótna dwustronnego malowidła na przykładzie chorągwi Arcybractwa Męki Pańskiej z klasztoru oo. Franciszkanów w Krakowie

Promotor: prof. Jadwiga Wyszyńska

Przedmiot pracy magisterskiej stanowi centralny element chorągwi Arcybractwa Męki Pańskiej. Obraz z przedstawieniem *Wizji św. Antoniego Padewskiego* autorstwa Teodora Stachowicza został ufundowany przez Jakuba Cieślaka w 1839 roku, po wstąpieniu do Arcybractwa. Na odwrociu tego obrazu w 1868 roku namalowano scenę *Adoracji Insygniów Męki Pańskiej*, przekształcając malowidło w chorągiew. Obydwa przedstawienia o wymiarach 159 x 97 cm wykonano w technice olejnej, na zaprawach klejowo-kredowych, na podobrazii z płótna lnianego o dość nietypowym dla podobrazii splocie – atłasowym.

Praca pisemna składa się z trzech głównych części: historycznej, technologicznej i konserwatorskiej. Część historyczna poświęcona jest ikonografii obiektu, opisowi postaci z nim związanych, historii i tradycji Arcybractwa Męki Pańskiej oraz procesji, w których brało ono udział. Część technologiczna zawiera opis budowy obiektu na podstawie badań fizykochemicznych, fazy przekształceń obiektu oraz rekonstrukcje komputerowe zmian kompozycyjnych rewersu. Drugą część pracy zamyka graficzny rejestr stanu zachowania wraz z opisem.

Część konserwatorską pracy otwierają założenia dotyczące konserwacji. Głównym jej celem było doprowadzenie malowidła do stanu umożliwiającego bezpieczną ekspozycję przy uwzględnieniu jego budowy technologicznej, stanu zachowania i wymogów ekspozycyjnych. Po przedstawieniu programu prac omówiono szczegółowe założenia dotyczące wyboru środków i metod postępowania.

Wielkość i ciężar obiektu wymagał wzmocnienia spoin łączących rozerwane krawędzie podobrazia. Problemowi wzmocnienia podobrazia poświęcono osobny rozdział argumentujący decyzję zastosowania systemu wzmocnień lokalnych, poprzedzony badaniami.

Mostkowanie spoin stykowych nićmi z włókna szklanego, w połączeniu z oprawą wykonaną z podwójnie złożonej tkaniny łączonej Bevä 371 O.F. Film, z wyciętymi otworami w formie „okna” umożliwiło dwustronną ekspozycję warstw malarskich. Pierwotny wygląd chorągwi sugerują wymiary „obszycia”, wykończenie rękawem w górnej części umożliwiające zawieszenie na drążku oraz przedłużenie od strony skraj swobodnego.

KATARZYNA GWÓŹDŹ

The consolidation of deteriorated canvas painted on both sides. The case of the gonfalon of the Fraternity of Passion from the Franciscan monastery in Kraków

Guidance: Professor Jadwiga Wyszynska

This diploma project was carried out on the central part of the gonfalon of the Fraternity of the Passion. The initial painting, with a depiction of the *Vision of St. Anthony of Padua* executed by Teodor Stachowcz, was funded by Jakub Cieřlik in 1839 when he joined the Fraternity. In 1868, another painting with the *Adoration of the Symbols of the Passion* was executed on its rear, and thus the painting became a gonfalon. Both paintings, measuring 159 x 97 cm, are oils on glue-chalk grounds and their substrate is a linen textile made in a satin weave, which is relatively rare in painting supports.

This master's thesis has three main parts discussing the history, technology and restoration of the object. The first part is dedicated to iconography, persons related to the artefact, the history and tradition of the Fraternity of the Passion and its processions. The technological part contains a description of the object's structure based on physical and chemical examinations, phases of the artefact's alterations, and it also presents reconstructions of the alterations to the verso made with computer tools. The second part ends with a description of the gonfalon's state of preservation supplemented by a Corel drawing of both paintings picturing the map of their damage.

The third part begins with the guidelines of restoration, which aimed to revive the stability of the gonfalon in order to enable its future display while respecting the artefact's technological structure, its state and the display criteria. Following presentation of the intervention schedule, each of the procedures is discussed in detail, clarifying the choice of materials and methods.

The gonfalon's size and weight called for strengthening of the snagged edges of the textile support. The issue of strengthening the support is discussed in a separate chapter; where arguments are presented for introducing a system of local strengthening along with the results of the preceding tests. The display of both sides of the gonfalon was possible due to the bridging of the butt joined pieces of canvas with glass fibre and its framing with a piece of double folded fabric attached with Beva 371 O.F. Film with openings cut to fit the paintings on the both sides of the gonfalon. The original size of the gonfalon could be read from the trimmings, a tunnel which facilitates the introduction of a rod for hanging it and a piece of fabric attached at the bottom edge.

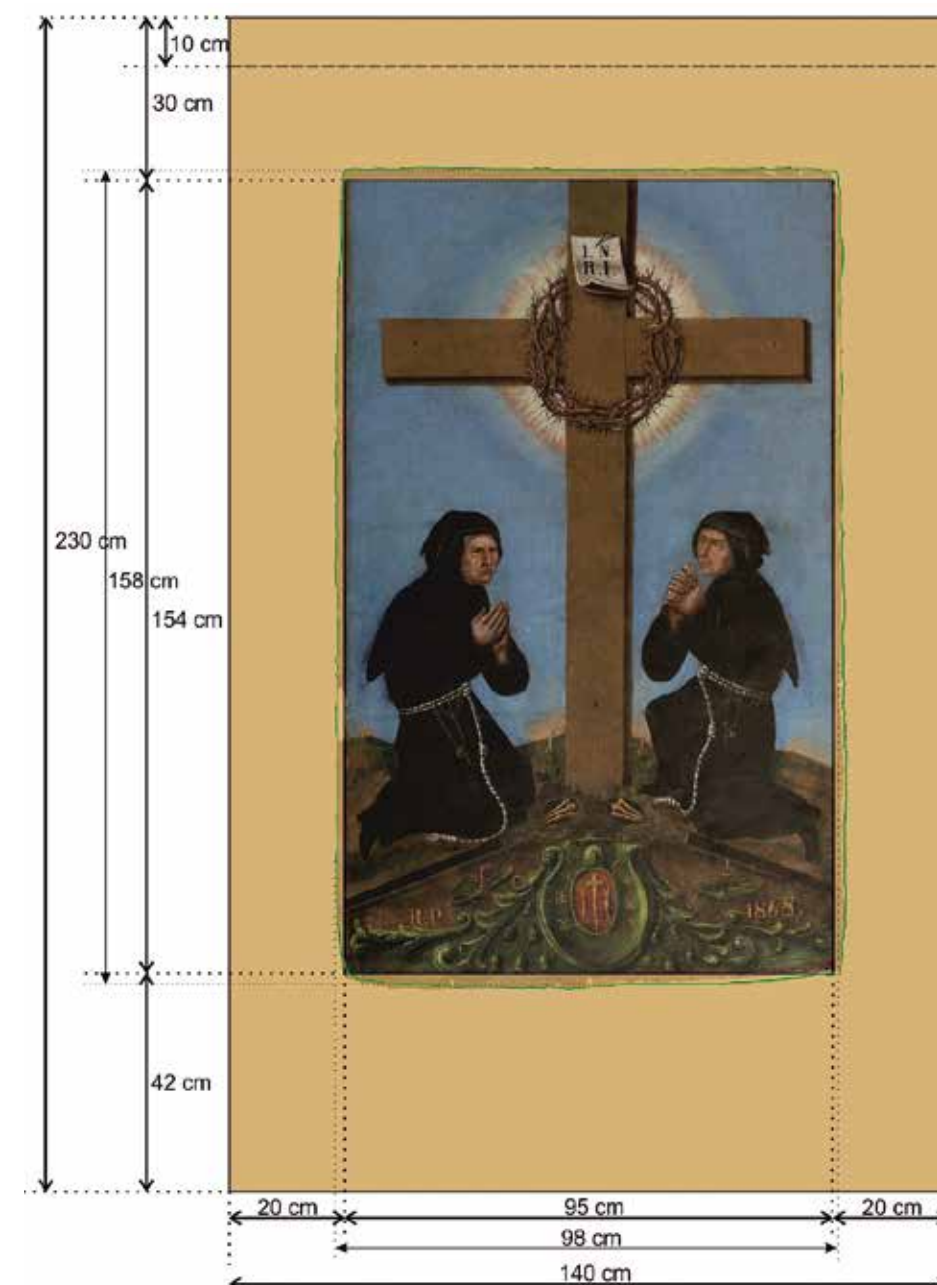
Chorągiew Arcybractwa Męki Pańskiej, rewers z przedstawieniem *Adoracji Insigniów Męki Pańskiej*, stan przed konserwacją. Malowidło zabrudzone, widoczne horyzontalne i wertykalne rozdarcia podobrazia, w dolnej partii białe zachłapania woskowe będące prowizoryczną próbą łączenia rozerwanych krawędzi podobrazia. Fot. P. Gwóźdź

The gonfalon of the Fraternity of the Passion, rear, with depiction of the *Adoration of the Symbols of the Passion* before restoration. The painting is dirty with visible tears running horizontally and vertically along the textile support, at the bottom white splashes of wax – used to join the snagged edges of the support. Photo P. Gwóźdź

Chorągiew Arcybractwa Męki Pańskiej, rewers z przedstawieniem *Adoracji Insigniów Męki Pańskiej*, fragment dolnej części malowidła z emblematem Marcina Szyszkowskiego, założyciela bractwa Męki Pańskiej, stan w czasie konserwacji, po oczyszczeniu warstwy malarskiej. Widoczne sklezione rozdarcia podobrazia, poniżej, luźne fragmenty malowidła przed wklejeniem. Fot. K. Gwóźdź

The gonfalon of the Fraternity of the Passion, rear, with the depiction of the *Adoration of the Symbols of the Passion*, the fragment of the bottom part of the painting with the emblem of Marcin Szyszkowski – the founder of the Fraternity. The state during restoration, following clearing of the painting's surface and gluing of the tears, and below, its loose parts before reassembling. Photo K. Gwóźdź

Chorągiew Arcybractwa Męki Pańskiej, rewers z przedstawieniem *Adoracji Insigniów Męki Pańskiej*. Projekt oprawy wraz z wymiarami względem malowidła. Wyk. K. Gwóźdź

The gonfalon of the Fraternity of the Passion, rear, with a depiction of the *Adoration of the Symbols of the Passion*. Design of the framing and its size in respect to the measurements of the gonfalon. Executed by K. Gwóźdź

Cykl obrazów z przedstawieniami Ewangelistów, stan przed konserwacją. Fot. E. Malina

The cycle of paintings with the depictions of the Evangelists, state before restoration. Photo E. Malina

ELŻBIETA MALINA

Rozpoznanie historii i opracowanie metody konserwacji cyklu dziewiętnastowiecznych malowideł na płótnie z przedstawieniami czterech Ewangelistów, pochodzących z kaplic w obejściu kościoła św. Stanisława Biskupa w Świnarach, woj. świętokrzyskie, ze szczególnym uwzględnieniem problemu usuwania przemalowań, na przykładzie prac badawczych i konserwatorskich wykonanych przy obrazie św. Łukasza

Promotor: prof. Jadwiga Wyszyńska

Przedmiotem pracy magisterskiej był cykl dziewiętnastowiecznych malowideł na płótnie z przedstawieniami Ewangelistów, pochodzących z kaplic w obejściu kościoła pw. św. Stanisława biskupa w Świnarach w województwie świętokrzyskim. W związku z obecną na obrazach warstwą przemalowania datowaną na początek XX wieku oraz biorąc pod uwagę zły stan zachowania obiektów, zdecydowano o podjęciu prac badawczych przy wszystkich czterech obrazach i przeprowadzeniu w ramach pracy magisterskiej konserwacji jednego z nich, z przedstawieniem św. Łukasza Ewangelisty. Zakres prac obejmował wykonanie pełnej konserwacji technicznej oraz estetycznej mającej na celu powstrzymanie degradacji obiektu. Po rozpoznaniu stanu zachowania i technologii zdecydowano o usunięciu szkodliwych dla malowidła późniejszych nawarstwień. Istotną intencją było doprowadzenie obrazu do stanu, jaki nadał mu sam autor. Podejmując problematykę usuwania przemalowań, którą niejako „podyktował” sam obiekt, rozwiązano kwestię doboru odpowiedniej metody, którą w domyśle miało być zastosowanie określonych środków chemicznych. W trakcie prób rozstrzygnięto o zastosowaniu dosyć zaskakującej metody, nie klasyfikowanej w technikach z dziedziny konserwacji, lecz stosowanej w stomatologii, wykorzystującej skalier ultradźwiękowy.

W ramach pracy magisterskiej zrealizowano wszelkie założenia związane z konserwacją obrazu ze św. Łukaszem Ewangelistą oraz jego planowaną oprawą i ekspozycją. Istotną częścią było także rozpoznanie i uporządkowanie wiadomości na temat historii samych obrazów, a także muru dawnego cmentarza, w obrębie którego znajdowały się kapliczki. Tematem ciągle otwartym pozostaje biografia i twórczość mało znanego autora XIX-wiecznych przedstawień Ewangelistów, Edwarda Szczodrowskiego, malarza określanego jako batalista, tworzącego dzieła także o tematyce sakralnej na przełomie XIX i XX wieku.

ELŻBIETA MALINA

Study of the history and establishing the restoration procedures for a 19th century cycle of canvas paintings with depictions of the four Evangelists from the apse chapels of the church of St. Stanislaus the Bishop in Świniary (Świętokrzyskie voivodship). The examination and restoration of the painting with St. Luke as a case study for the issue of the removal of over-painting

Guidance: Professor Jadwiga Wysznińska

This diploma project was carried on a cycle of 19th century canvas paintings depicting the Evangelists, originating from the apse chapels of the church of St. Stanislaus in Świniary (Świętokrzyskie voivodship). All of the paintings were overpainted at the beginning of the 20th century and were in poor condition; for this reason one of them, depicting St. Luke, was designated to become the subject matter of the diploma project while the other were examined. The restoration aimed to halt further degradation of the artefact by carrying out both technical and aesthetic measures. Following examinations of the painting's state and technology, the secondary additions were removed. This treatment aimed to revive the painting's original form given by its author. The issue of the removal of the overpainting was, in a sense, enforced by the object, and initially it was presumed that the treatment should be carried out with chemical methods. However, the tests proved that, surprisingly, the method, which is not used in restoration practice but in dentistry, may be adopted in this case, i.e. the removal might be carried out with an ultrasonic scaler.

All the guidelines of the restoration proposal were accomplished and suggestions for the future framing and display of the painting with St. Luke the Evangelist were also provided in the master's thesis. Yet another important issue discussed was the recognition and sorting out of data on the history of the cycle and its former location in chapels situated by the cemetery wall.

The biography and artistic activity of the forgotten author of the 19th century depictions of the Evangelists – Edward Szczodrowski, known as a painter of battle and sacral scenes active at the turn of the centuries – remains unrecognized.

Św. Łukasz Ewangelista, stan przed konserwacją. Fot. E. Malina

St. Luke the Evangelist, state before restoration. Photo E. Malina

Św. Łukasz Ewangelista, detal. Etap zdejmowania przemalowań skalerem ultradźwiękowym. Fot. E. Malina

St. Luke the Evangelist, removal of the overpainting with ultrasonic scaler. Photo E. Malina

Św. Łukasz Ewangelista, stan po konserwacji, obraz oprawiony w nową ramę. Fot. E. Malina

St. Luke the Evangelist, state after restoration, the painting in its new frame. Photo E. Malina

Obraz w bogato zdobionej sukience z 1918 r. – stan przed konserwacją. Fot. P. Gąsior

Painting with the richly decorated cover from 1918 – state before restoration. Photo P. Gąsior

FILIP PELON

Prace badawcze i konserwatorskie prowadzone przy obrazie *Matki Boskiej z Dzieciątkiem* z kościoła pw. św. Antoniego Padewskiego w Koziegłówkach przyczynkiem do odkrycia malowidła będącego połączeniem trzech typów ikonograficznych: *Hodegetrii Krakowskiej*, *Koronacji Maryi* i *Sacra Conversazione*. Analiza nieznanej techniki zdobienia nimbów

Promotor: dr hab. Marta Lempart-Geratomska, prof. ASP

Obraz sztalugowy na podobrazii drewnianym z przedstawieniem Matki Boskiej z Dzieciątkiem z kościoła pw. św. Antoniego Padewskiego w Koziegłówkach przez wiele lat funkcjonował jako wizerunek Matki Boskiej Szkaplerznej za sprawą aplikacji zdobiących lico. Po odjęciu bogato zdobionej sukienki i usunięciu kolejnych warstw przemalowań odsłonięto obraz datowany na początek XVI wieku, będący prawdopodobnie jedynym zachowanym przedstawieniem *Sacra Conversazione* z centralnie umieszczoną Matką Boską z Dzieciątkiem w typie *Hodegetrii Krakowskiej*. W związku z bardzo podobną dekoracją maswerkową (obecnie niezachowaną) zasugerowano związek obrazu z warsztatem Mistrza Poliptyku z Dobczyc. Odkryto również nieznaną dotąd technologię zdobienia nimbu, do której wykonania mogła zostać użyta farba zawierająca sproszkowany metal. W celu udowodnienia tej hipotezy, z traktatów, które powstały do początku XVI wieku, zebrano i przetłumaczono receptury dotyczące złoceń. Na podstawie badań i przeprowadzonej kwerendy archiwalnej udało się odtworzyć historię dzieła, stworzyć rekonstrukcję cyfrową kolejnych faz chronologicznych i usytuować je w czasie, dzięki czemu obraz przestał być artefaktem i stał się wartościowym świadkiem historycznym. W ramach pracy magisterskiej wykonano zabiegi składające się na pełną konserwację techniczną obiektu, częściowo scalono kolorystycznie warstwę malarską. Prace będą kontynuowane na podstawie wykonanych projektów aranżacji konserwatorskiej.

FILIP PELON

The examination and restoration of the painting *The Virgin and Child* from the church of St. Anthony of Padua in Kozięglówki – a trigger for the discovery of a painting combining three iconographic types: the Cracovian Hodegetria, the *Coronation* and *Sacra Conversazione*. Study of the unknown technique of the nimbuses' decoration

Guidance: Dr. hab. Marta Lempart-Geratowska, Professor of the AFA

The panel painting *The Virgin Mary and Child* from the church of St. Anthony of Padua in Kozięglówki was considered to be a depiction of *Our Lady of the Scapular* because of the decorative cover which had partially veiled the panel. Once the cover, along with the coats of overpainting were removed, the 16th century original was revealed. It turned out that, presumably, this is the only depiction of the *Sacra Conversazione* with the central figure of Mary represented in the type of the so-called Cracovian Hodegetria. Rich tracery motifs (not preserved) allow us to attribute this depiction to the workshop of the Master of Polyptych from Dobczyce. Another discovery was an unknown technique used in the decoration of the nimbuses with a paint that seemed to have been made with powdered metal. In order to verify the hypothesis, early 16th century treatises discussing gilding techniques were studied and the excerpts with recipes of gilding were translated. Following examinations and studies it was possible to reveal the history of the artefact and to picture it with a diagram showing the chronological phases of the painting's alterations (with digital tools); due to these studies the artefact turned out to be a valuable historical document.

During the project the painting was subjected to measures treatments of technical restoration, while aesthetic measures were limited and the painting layer was only partially integrated. The works will be continued according to designs for the object's future presentation.

Obraz po zdjęciu sukienki – stan przed konserwacją. Fot. P. Gąsior

Painting with the cover removed – state before restoration. Photo P. Gąsior

Lico obrazu w trakcie usuwania kolejnych warstw przemalowań. Fot. F. Pelon

Face of the painting during removal of the coats of overpainting. Photo F. Pelon

Lico po zakończeniu konserwacji technicznej w trakcie wykonywania retuszu. Fot. P. Gąsior

Face of the painting following technical treatments during retouching. Photo P. Gąsior

Chrystus złożony do grobu, oplakiwany przez anioły, predella z Tropia, stan przed konserwacją. Fot. P. Cygan

Entombment with Crying Angels, predella from Tropie before restoration. Photo P. Cygan

PAULINA CYGAN

Problemy konserwatorskie towarzyszące rozwarstwieniu malowideł z gotyckiej predelli ze zbiorów Muzeum Parafialnego przy kościele św. św. Świerada i Benedykta w Tropiu

Promotor: dr hab. Marta Lempart-Geratomska, prof. ASP

Przedmiotem pracy magisterskiej była gotycka predella ze sceną *Mąż Boleści w otoczeniu świętych* pochodząca z Muzeum Parafialnego przy kościele św. św. Świerada i Benedykta w Tropiu, na której namalowane zostało przedstawienie *Chrystus złożony do grobu, oplakiwany przez anioły*. Dokładny czas jego powstania i autorstwo nie były znane.

Malowidło spodnie przypadające na schyłek XV wieku lub 1. ćw. XVI wieku zostało starannie wykonane. W skali ogólnopolskiej był to bardzo cenny obiekt, wart wyeksponowania. Warstwa malarska z lica predelli została wykonana prawdopodobnie pod koniec XVI lub w 1. ćw. XVII wieku.

W pracy rozwinęto problematykę dodatkowych działań konserwatorskich podejmowanych podczas procesu rozwarstwiania malowideł. Komplikacje wynikały ze sposobu wykonania malowideł, gdyż miały one zbliżone pod względem właściwości spoiwo, które utrudniało wykorzystanie chemicznej metody rozwarstwiania. Brakowało również międzywarstwy rozdzielającej malowidła. Konieczne stało się ponawianie rozwarstwiania fragmentów, co w efekcie prowadziło do nagromadzenia płatów. Podczas prac zaobserwowano negatywne efekty działania temperatury na warstwy malarskie zawierające biel ołowiową, położone bezpośrednio na srebrnej folii. Ważnym zagadnieniem były towarzyszące rozwarstwieniu nieplanowane wcześniej zabiegi, które poza wspomnianymi ponowieniami rozwarstwiania polegały na wykonaniu retransferów gotyckiej polichromii z odwrocia oddzielonych płatów. Na odwrocie płatów założono kit wyrównawczy z mieszaniny farb Maimeri Restauro i Maimeri Puro. Płaty osadzono na nośniku pośrednim z Bevy Tex, a następnie połączono stosując Bevę 371 O.F. Film z flizeliną hafciarską. Na powierzchni płatów podczas ich opracowywania wystąpiły problemy związane m.in. z kontrakcją malowidła oraz pojawiającymi się pęcherzami powietrza. Zdecydowano, że oddzielony płat malowidła zostanie osadzony na nowym podłożu drewnianym będącym kopią oryginału. Ubytki warstwy malarskiej uzupełniono kitem Beva Gesso-p i nałożono werniks. Następnym krokiem był retusz warstwy malarskiej farbami ketonowymi.

PAULINA CYGAN

Problems arising during the separation of the paintings from the Gothic predella, in the collection of the parish museum of the church of St. Świerad and St Benedict in Tropie

Guidance: Dr. habil. Marta Lempart-Geratowska, Professor of the AFA

This diploma project was carried on a Gothic predella with the scene of the *Man of Sorrows with Saints* from the museum of the parish church of St. Świerad and St. Benedict in Tropie. The painting was overpainted with a depiction of the *Entombment with Crying Angels* of unknown attribution and dating.

The bottom painting, dated to the end of the 15th century or the first quarter of the 16th century was carefully executed. It was unique in Polish art and precious work, and it should be displayed. The secondary painting was presumably executed at the end of the 16th century or in the first quarter of the 17th century.

During the project the standard procedure of painting layer separation had to be combined with some new innovative. Complications resulted from the techniques used in the two paintings – in both cases the binding medium was of a similar composition, which impeded the application of a chemical separation method. The paintings were also not isolated by an interlayer. The separation of some fragments had to be repeated which resulted in numerous fragments of detached paintings. It was noted that heat had a negative impact on any paint containing lead white, which had been applied onto silver foil. Some unplanned treatments were also executed – they were related to retransferring the fragments of the Gothic polychrome which had remained attached to the verso of the detached (secondary) painting. The backing was made with a mixture of Maimeri Restauro and Maimeri Puro paints. Fragments of the detached painting were placed on an indirect carrier of Beva Tex and assembled with Beva 371 O.F. Film on the interfacing. The ensuing problems resulted from the contraction of the painting and the occurrence of air bubbles trapped between the layers. Finally, the detached painting was fixed onto a new wooden support - a copy of the original. Losses of the painting layer were supplemented with the filler Beva Gesso-p and varnished. Retouching was performed with ketone resin paints.

Etapy rozwarstwiania pierwszego fragmentu malowidła. Fot. P. Cygan

Stages of separation of the first part of the painting. Photo P. Cygan

Rozwarstwianie fragmentu malowidła. Fot. P. Cygan

Separation of a fragment of the painting. Photo P. Cygan

Fragment malowidła rozwarstwowanego metodą chemiczną. Fot. P. Cygan

Fragment of the painting separated with chemical method. Photo P. Cygan

Mąż Bolesci w otoczeniu świętych, stan po rozwarstwieniu i oczyszczeniu lica. Fot. P. Cygan

The Man of Sorrows with Saints, state following separation and cleaning. Photo P. Cygan

Chrystus złożony do grobu, oplakiwany przez anioły, malowidło przeniesione i osadzone na nowym podłożu drewnianym, stan po konserwacji. Fot. P. Cygan

Entombment with Crying Angels, the transferred painting fixed onto new support. State after restoration. Photo P. Cygan

Tabernakulum przed konserwacją. Widok od przodu. Powierzchnia marmuru pokryta nawarstwieniami gipsowymi, na kolumnach imitacja złocień wykonana szlagmetalem. Wylamane drewniane drzwiczki i brak zaplecza uniemożliwiają funkcjonowanie tabernakulum podczas liturgii. Fot. P. Musiał

Tabernacle before restoration, viewed from the front. The marble surface is covered with gypsum accretions. Columns covered with schlag metal imitating gold leafing. The doors and the back of the tabernacle are missing and so it cannot be used in the liturgy. Photo P. Musiał

PAULA MUSIAŁ

Oryginał i kopia w sztuce – problem aranżacji obiektu zabytkowego na przykładzie konserwacji renesansowego kamiennego cyborium autorstwa Jana Marii Padovano z kościoła pw. św. Wojciecha i Matki Bożej Bolesnej w Modlnicy

Promotor: prof. Ireneusz Płuska

Obiekty pracy magisterskiej to fragmenty niezachowanego *sacrarium* Jana Marii Padovano, wykonanego w latach 1533-1536 na zlecenie krakowskiego biskupa Piotra Tomickiego dla katedry wawelskiej. *Sacrarium* zostało rozebrane najprawdopodobniej w 1647 roku. Z całości zachowały się anioły adorujące wyeksponowane w Muzeum Narodowym, tabernakulum należące do parafii w Modlnicy oraz płyta przedstawiająca Boga Ojca i Ducha Świętego umieszczona w zwieńczeniu ołtarza w kaplicy biskupa Tomickiego w katedrze wawelskiej. Praca obejmowała renowację tabernakulum i wykonanie kopii aniołów.

Generalnym założeniem przeprowadzonej konserwacji tabernakulum był powrót do dawnej świetności znakomitego dzieła rzeźbiarskiego. Wykonane zabiegi miały na celu przywrócenie technicznych i estetycznych walorów kamienia, zmierzały do podkreślenia szlachetności materiału i doskonałości formy. Wydobyć różnic pomiędzy powierzchniami polerowanymi, a matowymi (groszkowanymi) podkreśliło detal i w pełni pokazało kunszt artysty. Istotnym założeniem prowadzonych prac było ponowne (po upływie 368 lat) zestawienie tabernakulum z zachowanymi aniołami adorującymi. Ze względu na to podjęta została decyzja o wykonaniu kopii aniołów ekspozycyjnych w muzeum, co było jedynym rozwiązaniem umożliwiającym przywrócenie pełnionych niegdyś funkcji przez oryginały. Pozwoliło to na ponowne wyeksponowanie dzieła Padovano w kaplicy Kucharskich w kościele św. Wojciecha i Matki Bożej Bolesnej w Modlnicy pod Krakowem.

Do wykonania kopii, po licznych próbach, została wybrana barwiona masa gipsu akrylowego (Acrylic One), która po zmieszaniu z mączką marmurową pozwalała na uzyskanie struktury zbliżonej do marmuru węgierskiego, z którego są wykonane obiekty. Końcowym etapem prac było wykonanie projektu ołtarza, w którym dane obiekty zostaną przywrócone do pełnionej niegdyś funkcji. By wizualnie nadać całości „lekkości”, nawiązując przy tym do wnętrza kaplicy, ołtarz został zaprojektowany z marmuru węgierskiego i wapienia pińczowskiego. Ołtarz zostanie umieszczony we wnęce na północnej ścianie w kaplicy św. Anny, gdzie kiedyś mieścił się ołtarz św. Anny.

PAULA MUSIAŁ

An original and a copy in art – issues arising from the presentation of a historic artwork. The case of the Renaissance ciborium of Jan Maria Padovano, the church of St. Adalbert and Our Lady of Sorrows in Modlnica

Guidance: Professor Ireneusz Płuska

This diploma project was carried on a fragment of an unpreserved *sacrarium* executed by Jan Maria Padovano in 1533-1536 and ordered by a Cracovian bishop – Piotr Tomicki for Wawel cathedral. The *Sacrarium* was presumably disassembled in 1647. The only elements preserved up to the present day are the adoring angels (on display in the National Museum), the tabernacle (which belongs to the Modlnica parish church) and a slab with a depiction of the Holy Father and the Holy Ghost at present mounted in the topping of Bishop Tomicki's altar in Wawel cathedral. As part of the project, the tabernacle was restored, and the figures of the angels were copied.

The basic aim of the project was to revive this unique and precious work of sculpture. Treatments were focused on reestablishing the technical and esthetical qualities of the material and thus exposing the beauty and perfection of the artefact's form. The uncovering of the polished and matt textures of the stone surface brought to light the artistry of the sculptor. One of the restoration guidelines was to reinstate (after 368 years) the unity of the work by joining the tabernacle and the adoring angels. The only solution was to make copies of the figures which are stored in the National Museum; as a result of the treatment, it was possible to display the reassembled artwork in the Kucharski Family chapel of St. Ann, the church of St. Adalbert and the Our Lady of Sorrows in Modlnica, near Kraków.

Following numerous tests, a coloured acrylic plaster (Acrylic One) mixed with powdered marble was chosen as the best material for the copies; its structural properties were closest to the material of the originals, i.e. to Hungarian marble. The final stage of the works was designing the altar in which the restored artefacts could be placed and revived to their original functions. The visual "lightness" of the altar, which at the same time fits the context of the chapel, is provided by a combination of materials: Hungarian marble and Pińczów limestone. The altar will be situated in a niche of the northern wall of St. Ann's chapel in which another altar of the Saint was located.

Tabernakulum po konserwacji. Widok od przodu. Widoczna uczytelniona struktura kamienia oraz wydobyta różnica pomiędzy powierzchnią polerowaną a matową (groszkowaną), wykonane nowe złączenia tradycyjną metodą na pulmencie oraz zaplecce. Fot. P. Musiał

Tabernacle after restoration, viewed from the front. The texture of the stone with the diversified manner of working it out by polishing and matting is revived. The back of the tabernacle is recreated, its details decorated using a traditional water gilding technique. Photo P. Musiał

Tabernakulum po konserwacji. Widok na ornamenty zdobiące powierzchnię tabernakulum. Fot. P. Musiał

Tabernacle after restoration, ornaments. Photo P. Musiał

Anioły adorujące, u góry oryginały znajdujące się na ekspozycji w Pałacu Biskupa Erazma Ciołka (oddział Muzeum Narodowego Kraków), poniżej kopie wykonane z barwionej masy sztucznego kamienia. Fot. P. Musiał

Adoring angels: (on top) originals displayed in the Bishop Erazm Ciołek Palace (a branch of the National Museum in Kraków) and (below) copies made with artificial stone. Photo P. Musiał

Projekt ołtarza Jana Marii Padovano na północnej ścianie kaplicy Kucharskich pw. św. Anny w kościele pw. św. Wojciecha i Matki Bożej Bolesnej w Modlnicy. Wyk. P. Musiał

Design of the reconstruction of the Jan Maria Padovano altar, by the northern wall of the Kucharski Family chapel of St. Ann, in the church of St. Adalbert and Our Lady of Sorrows in Modlnica. Executed by P. Musiał

Epitafium Stanisława Kucharskiego – stan przed konserwacją. Fot. O. Osip

Stanislaw Kucharski's epitaph – state before restoration. Photo O. Osip

OLGA OSIP

Marmur, wapień polichromowany i stiuk – problematyka aplikacji materiałowych na przykładzie epitafium Stanisława Kucharskiego z kaplicy św. Anny, kościół pw. św. Wojciecha i Matki Bożej Bolesnej w Modlnicy

Promotor: prof. Ireneusz Płuska

Problematyka konserwacji obiektów o złożonej budowie technologicznej nie ogranicza się wyłącznie do problemów konserwatorskich materiałów budujących dzieło, lecz dotyka również zagadnień z zakresu konserwacji estetycznej. W XVII-wiecznej rzeźbie sepulkralnej kolor decydował o wyborze materiałów rzeźbiarskich.

Epitafium Stanisława Kucharskiego jest częścią dekoracji architektoniczno-rzeźbiarskiej, która wraz z dekoracją malarską tworzy jednolitą kompozycję kaplicy grobowej rodu Kucharskich ufundowanej w 1622 roku przez Katarzynę z Oraczewskich, wdowę po Stanisławie Kucharskim. Epitafium ma złożoną budowę technologiczną. Przedstawienie zmarłego, wraz z łacińską inskrypcją, odkute zostało z wapienia bolechowickiego. Niektóre drobne elementy wykonano z czarnego marmuru. Obraz architektoniczny odkuto z wapienia pińczowskiego, dodatkowo polichromowanego. Płytki aplikowane są barwnymi stiukami. Niektóre elementy zwieńczenia oraz detal w partii zwisu wykonane zostały z uszlachetnionej zaprawy wapiennej. Łacińska inskrypcja oraz rękojeść miecza trzymanego przez postać zmarłego są złożone.

Zły stan zachowania obiektu jednoznacznie wskazywał na potrzebę przeprowadzenia konserwacji. Na powierzchni ramy architektonicznej znajdowały się rozległe ubytki polichromii. Odarte ze swej pierwotnej kolorystyki epitafium powodowało dezintegrację jednolitej kompozycji kaplicy. W ramach pracy magisterskiej wykonana została konserwacja obiektu uwzględniająca rekonstrukcję polichromii. Zaproponowana kolorystyka oparta została na reliktoowo zachowanych fragmentach oryginalnej polichromii oraz wynikach laboratoryjnych analiz pigmentów. Rozwiązanie malarskie zaproponowanej rekonstrukcji polichromii wykonane zostało na podstawie estetyki obecnie eksponowanej w kaplicy dekoracji malarskiej ścian.

Epitafium Stanisława Kucharskiego jest nośnikiem treści składających się na przekaz ideologiczny renesansowej kaplicy grobowej. Częściowa rekonstrukcja polichromii uczyniła przekaz, jaki niesie ze sobą to dzieło.

OLGA OSIP

Marble, polychrome limestone and stucco – issues on appliques. The case of the epitaph of Stanisław Kucharski from the chapel of St. Ann, in the church of St. Adalbert and Our Lady of Sorrows in Modlnica

Guidance: Professor Ireneusz Płuska

The restoration of objects with a complex technological structure doesn't only present issues related to the materials, but also to the aesthetic ones. In the 17th century, sepulchral sculpture colour was decisive in the choice of the materials employed.

The epitaph of Stanisław Kucharski is part of the architectural and sculptural decoration which, along with painted embellishments constitutes the unity of the Kucharski Family chapel. The chapel was founded in 1622 by Katarzyna Oraczewska – the widow of Stanisław Kucharski.

The epitaph is a complex technological structure: a depiction of the dead along with a Latin inscription was carved in Bolechowice sandstone, some minor elements were made with black marble, while framing was executed with Pińczów limestone, which, in some parts, was also polychromed. The panels were embellished with coloured stucco, some elements were made of plaster (presumably with marble dust). The Latin inscription and hilt were gilded.

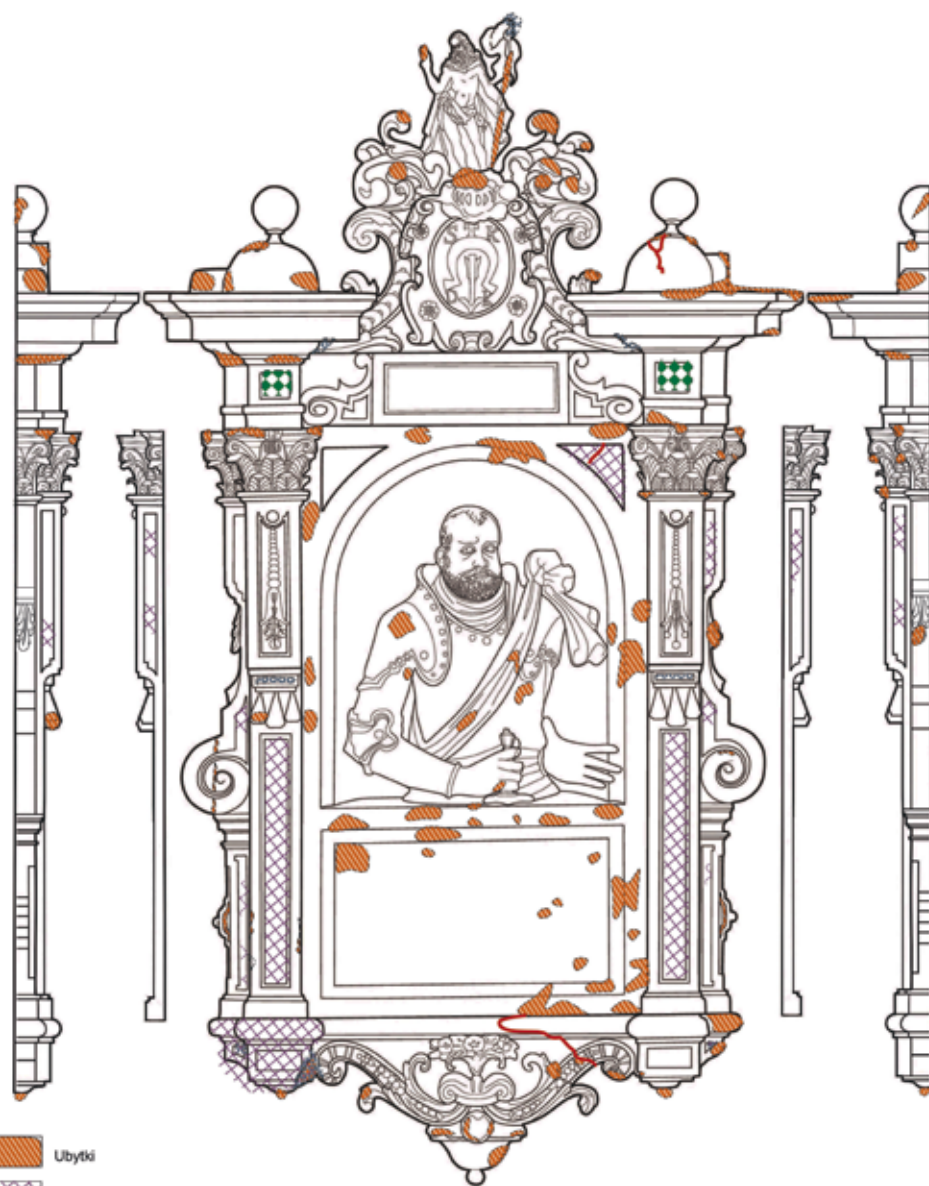
Because of the poor state of the whole item, restoration was necessary. Losses of the polychromy within the architectural framing along with discolouration of the epitaph had resulted in the disintegration of the aesthetic unity of the chapel's interior. For this reason, restoration encompassed the reconstruction of the polychromy. The revival of the colour scheme was based upon the remains of the original, supplemented by the results of chemical analysis and the contemporary scheme of the chapel's interior. Stanisław Kucharski's epitaph is a carrier of the ideological content of this Renaissance grave chapel. The partial reconstruction of the polychromy made this message readable.

- Wapień bolechowicki
- Stiuk
- Zaprawa wapienno-piaskowa
- Czarny marmur
- Wapień pińczowski

Budowa technologiczna epitańum. *Rys. O. Osip*

Technological structure of the epitaph. *Drawing: O. Osip*

- Ubytki
- Odspojenia
- Pęknięcia
- Przemalowania farbą olejną
- Uzupełnienia zaprawą wapienno-piaskową

Rejestr stanu zachowania epitafium. Rys. O. Osip

Mapping the state of the epitaph. Drawing: O. Osip

Epitafium Stanisława Kucharskiego – stan po konserwacji. Fot. O. Osip

Stanisław Kucharski's epitaph – state after restoration. Photo O. Osip

Kompozycja rzeźbiarska (XVII w.) składająca się z dwóch grup figuralnych – Świętej Rodziny i św. Agnieszki ze św. Anną z kaplicy św. Barbary w Bukownie, gmina Bolesław. Stan zachowania przed konserwacją. Fot. P. Gąsior

The 17th century sculptural composition of two figurative groups: the *Holy Family* and *St. Agnes with St. Ann*, St. Barbara church in Bukowno, (Małopolska voivodship). State before restoration. Photo P. Gąsior

Fragment rzeźby *Św. Anna*: a – przed konserwacją, widoczne nieprofesjonalne przemalowanie i ubytki drewna; b – podczas konserwacji, po usunięciu XIX i XX- wiecznych nawarstwień, widoczna uszkodzona przez drewnojady struktura drewna Fot. M. Dobrzański

Fragment of the sculpture *St. Ann*: a – before restoration, with unprofessionally executed overpainting and losses of the wood; b – during restoration, following the removal of the 19th and 20th century additions, the structure damaged by wood pests. Photo M. Dobrzański

MACIEJ DOBRZAŃSKI

Problematyka impregnacji struktur rzeźb drewnianych, polichromowanych, na przykładzie konserwacji fragmentu XVII-wiecznej, wielopostaciowej kompozycji rzeźbiarskiej ze św. Agnieszką z kaplicy św. Barbary w Bukownie

Promotor: st. wykł. mgr Barbara Budziaszek

Celem pracy magisterskiej było przede wszystkim uratowanie odnalezionej w opuszczonej kaplicy św. Barbary w Bukownie XVII-wiecznej drewnianej rzeźby, której zły stan zachowania groził całkowitym zniszczeniem. Rzeźba to wielopostaciowa kompozycja składająca się z dwóch oddzielnych grup figuralnych: Świętej Rodziny oraz św. Agnieszki ze św. Anną. W ramach pracy magisterskiej wykonano prace konserwatorskie przy grupie ze świętą Agnieszką. Alarmująco zły stan zachowania drewna rzeźby ukierunkował problematykę opracowania, wysuwając na pierwszy plan zagadnienia związane z impregnacją strukturalną drewna uszkodzonego przez drewnojady oraz wynikające z nich kwestie dotyczące stosowanych metod i materiałów, zainspirował także do poszukiwania współczesnych możliwości oceny i udokumentowania efektów przeprowadzonych działań. Wyniki przeprowadzonych prób pozwoliły na wytypowanie do zabiegu impregnacji tworzywa Plexigum PQ 611 i najskuteczniejszej metody głębokiego nasycania, z zastosowaniem próżni i podciśnienia. Zabieg impregnacji przeprowadzono w zaprojektowanej i wykonanej w ramach pracy komorze.

Równie ważnym zagadnieniem jest możliwość nieinwazyjnej oceny skuteczności przeprowadzonego zabiegu. Mając na uwadze pozytywne wyniki zastosowania w tym celu przez prof. Mariana Paciorka tomografu medycznego, po raz pierwszy przeprowadzono próby na współcześnie najbardziej efektywnym nanotomografie, na którym uzyskano szczegółowe przekroje badanego obiektu oraz jego trójwymiarowy obraz bardzo dobrze dokumentujący efekty zabiegu.

Przeanalizowanie powyżej opisanych zagadnień oraz wnioski z wykonanych prób, wyznaczyły kierunek prac konserwatorskich, które zrealizowano przy obiekcie. Po usunięciu z rzeźby XIX i XX-wiecznych nawarstwień przeprowadzono zabieg impregnacji oraz ustabilizowano i uzupełniono formę rzeźbiarską. Ubytki drewna uzupełniano dwustopniowo, pierwszą warstwę wypełniając kitem odwracalnym – trocinowym ze spoiwem Paraloid B-72, a następnie do uzupełnienia formy rzeźbiarskiej stosowano masę drewnopodobną Axson SC 258. Rekonstrukcję aranżacji kolorystycznej wykonano na podstawie zachowanych śladów warstw oryginału i analogii. Prace przy grupie *Świętej Rodziny* będą kontynuowane przez autora pracy magisterskiej.

MACIEJ DOBRZAŃSKI

The consolidation of the wooden polychrome sculptures – the restoration of a fragment of the 17th century figural composition with St. Agnes from the chapel of St. Barbara in Bukowno

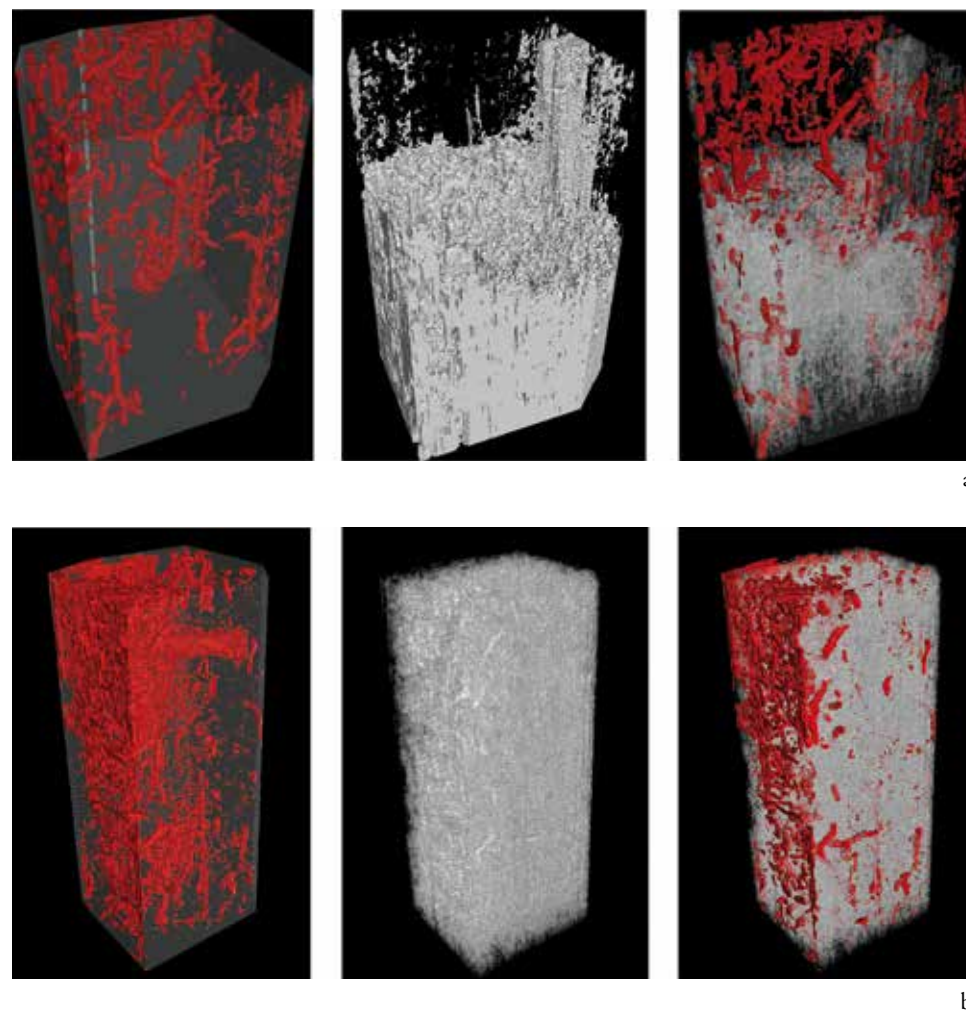
Guidance: Lecturer Barbara Budziaszek, MA

The aim of this diploma project was to rescue a 17th century wooden sculpture, which had been found in the abandoned chapel of St. Barbara in Bukowno. Because of the scale of its deterioration, the artefact was threatened by total destruction. The sculpture is composed of two separate groups of figures: the *Holy Family and St. Agnes with St. Ann.* Within the project the group with St. Agnes was subjected to restoration treatments. The alarming state of the material necessitated further restoration procedures, with the central one being the consolidation of the wood damaged by pests; this influenced the materials and methods used in consecutive procedures and inspired a search into the methodology of evaluation and documentation of the treatments carried out.

Tests had proved that Plexigum PQ 611 was the best consolidant and that deep penetration might be obtained with a method employing a vacuum and negative pressure. For this reason consolidation was carried out in a vacuum chamber designed and executed within the project.

An equally important issue was the possibility of a non-invasive evaluation of the consolidation effect. Following positive results obtained by Professor Marian Paciorek who had applied medical tomography in this evaluation, the method was used with the most effective modern tool – nanotomography in which detailed images of the object's cross sections and its 3D image may be developed. This turned out to be a very good documentation of the effects of the treatments.

Analysis of the above-described measures along with the results of the tests directed the path of consecutive treatments. Following the removal of the 19th and 20th century coats of overpainting, the sculpture was subjected to consolidation, and the structure was stabilised. The losses were reconstructed in two stages: the first coat was made with a reversible saw-dust - Paraloid B-72 putty, and the second was made with the ready-made modelling paste Axson SC 258. The colour scheme was revived on the basis of the remains of the original and by analogy with similar objects. The restoration of the Holy Family will be carried by the author.

Impregnacja strukturalna próbek drewna przeprowadzona: a – metodą podciągania kapilarnego; b – w komorze próżniowej w podciśnieniu. Obrazowanie wykonane na nanotomografie Nanotom S firmy „General Electric”, w Laboratorium Mikro i Nano Tomografii na Wydziale Fizyki i Informatyki Stosowanej Akademii Górniczo-Hutniczej im. Stanisława Staszica w Krakowie.

■ – partie uszkodzone przez drewnojady, w których pozostało powietrze
■ – partie przesycone impregnatem

Consolidation of the wood carried out with: a – capillary suction; b – in a vacuum chamber with negative pressure. Images made with the nanotomograph Nanotom S, General Electric, in the laboratory of Micro and Nano Tomography, Department of Physics and Applied Computer Science, AGH University of Science and Technology of Stanisław Staszic, Kraków

■ – parts damaged by wood pests in which air is still present
■ – parts saturated with consolidant

Rzeźba po usunięciu XIX i XX-wiecznych nawarstwień zaprawy, papieru i przemalowań, widoczna struktura drewna w znacznym stopniu uszkodzona przez drewnojady. Fot. P. Gąsior

The sculpture following the removal of the 19th and 20th century additions (ground, paper, paints) the structure seriously damaged by wood pests. Photo P. Gąsior

Grupa figuralna ze św. Agnieszką po konserwacji. Fot. P. Gąsior

The figurative group with St. Agnes after restoration. Photo P. Gąsior

Stojak na zegarek przed konserwacją, 1. poł. XIX w. Muzeum w Gliwicach, nr inw.: RA/1728/MGL.
Fot. M. Urbaniak

Rack for a clock, 1st half of the 19th century, before restoration. Gliwice Museum, inventory No: RA/1728/MGL. Photo M. Urbaniak

MAGDALENA URBANIAK

Problematyka technologii i konserwacji galanterii żeliwnej oraz litofanów ze zbiorów Muzeum w Gliwicach

Promotor: dr hab. Zofia Kaszowska

Głównym celem pracy magisterskiej było przeprowadzenie konserwacji pięciu odlewów zaliczanych do galanterii żeliwnej, wytwarzanej niegdyś w Królewskiej Odlewni Żeliwa w Gliwicach oraz czterech litofanów wyprodukowanych w Królewskiej Manufakturze Porcelany w Berlinie. Datowanie obiektów na 1. połowę XIX wieku potwierdza sygnatura znajdująca się na odwrocie jednego z litofanów.

Wszystkie odlewy są wieloczęściowe i zostały wykonane z żeliwa szarego. Dokładny opis techniki formowania obowiązujący w gliwickiej Królewskiej Odlewni Żeliwa odnajdujemy w rozprawie Erwina Hintzego *O modelach i technice formierstwa*. Technologia wytwarzania litofanów obejmuje pięć etapów, które zostały precyzyjnie scharakteryzowane w *Katalogu patentowym* z 1842 roku.

Problematyka konserwatorska obiektów wykonanych z żeliwa szarego jest zróżnicowana i zależy od stanu zachowania odlewu. Najczęściej pojawiającymi się problemami są korozja i ubytki w formie rzeźbiarskiej. Stan zachowania litofanów przed konserwacją, podobnie jak żeliwnych odlewów, był różny. Trzy litofany pokrywała jedynie gruba warstwa brudu, gdy tymczasem czwarty litofan był całkowicie rozbity – składał się z kilkudziesięciu fragmentów.

Zasadniczym założeniem konserwacji było przygotowanie obiektów do ekspozycji muzealnej. W związku z tym została wykonana rekonstrukcja brakujących fragmentów. Do tego celu wykorzystano metodę wytapianych modeli, która pozwala komponować wiele modeli na jednym układzie wlewowym i tym samym daje możliwość wyboru tego najlepiej odlanego. Zrekonstruowane elementy połączono z oryginałami za pomocą lutów cynowo-ołowiowych. Do uzupełnienia ubytków formy litofanu oraz wykonania stabilizującego laminatu wykorzystano żywice syntetyczne.

W pracy został zawarty także wątek badawczy, w którym porównano różnorodne powłoki stosowane do ochrony i ozdoby wyrobów żeliwnych oraz stalowych. Umieszczono w niej również wyniki badań analitycznych dotyczące rodzaju przemalowań, składu oryginalnej powłoki ochronnej i żeliwa, jak również składu tego żeliwa, które zostało wykorzystane w procesie rekonstrukcji.

MAGDALENA URBANIAK

Issues with the technology and restoration of the cast iron artefacts and lithophanes from the collection of the museum in Gliwice

Guidance: Dr. habil. Zofia Kaszowska

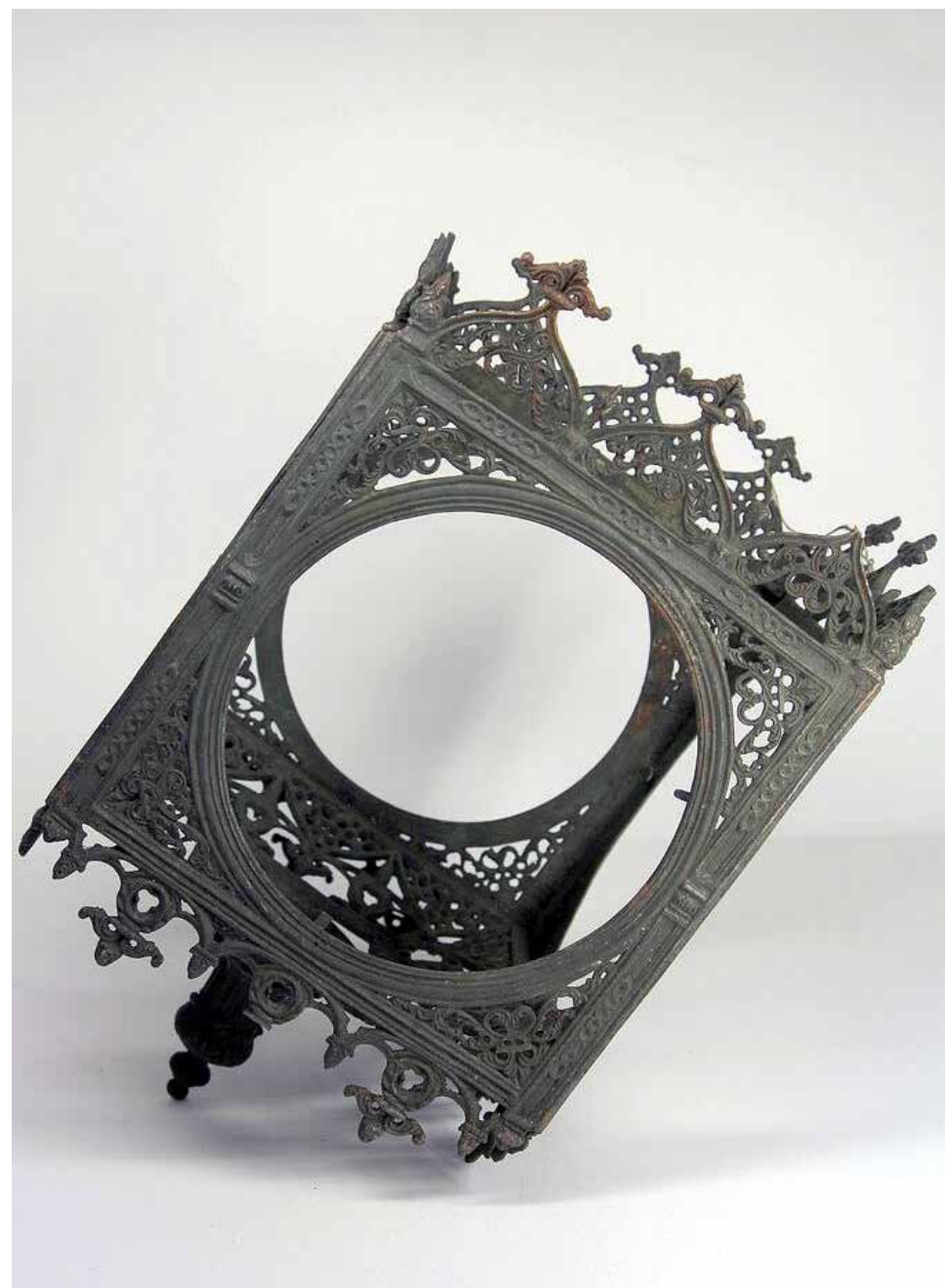
The main goal of this diploma project was the restoration of five cast iron artefacts produced in the Gliwice Royal Cast Iron Foundry (Königliche Eisengießerei, Gleiwitz) and four lithophanes produced in the Berlin Royal Porcelain Factory (Königliche Porzellan-Manufaktur); the signature on the back of one of the lithophanes proves its dating to the 1st half of the 19th century.

The metals artefacts are multi-parts objects; they were made with grey cast iron. A precise description of the moulding technique employed by the Gliwice Factory may be found in the dissertation by Erwin Hintze (*Gleiwitzer Eisenkunstguss*, Breslau 1928), the whole process had five stages which were precisely described in the patent register (1842).

The restoration of the grey cast iron is diversified and highly dependent on the artefact's state; corrosion and losses are the most frequently encountered types of damage. The state of the lithophanes was also differing: of the group, three were simply covered with a thick coat of dirt, while the fourth was broken into a few dozen pieces.

The main guideline of the project was to the prepare objects for museum display. For this reason the lost parts had to be reconstructed. In this case, the technique of investment casting, which allows numerous casts to be produced in one go, was employed as it provides many elements out of which the best one may be chosen. The reconstructed details were assembled with the historic artefacts with tin-lead solders. In the restored lithophane, the filling putties and stabilising coats were made with synthetic resins.

Research carried out during the project focused on the coats used to protect and embellish cast iron and iron artefacts. This issue is discussed in the master's thesis along with the results of an analysis of the paints used in overpainting, the components of the original protective coat and the composition of the cast iron used for reconstruction.

Lampion przed konserwacją, 1. poł. XIX w. Muzeum w Gliwicach, nr inw.: RA/1916/MGL.
Fot. M. Urbaniak

Lamp, 1st half of the 19th century, before restoration. Gliwice Museum, inventory RA/1916/MGL.
Photo M. Urbaniak

Stojak na zegarek, 1. poł. XIX w. Obiekt po przylutowaniu zrekonstruowanych elementów. Muzeum w Gliwicach, nr inw.: RA/1728/MGL. Fot. M. Urbaniak

Rack for a clock, 1st half of the 19th century following soldering of the reconstructed detail. Gliwice Museum, inventory No: RA/1728/MGL. Photo M. Urbaniak

Lampion po konserwacji, 1. poł. XIX w. Muzeum w Gliwicach, nr inw.: RA/1916/MGL. Fot. M. Urbaniak

Lamp, 1st half of the 19th century, after restoration. Gliwice Museum, inventory RA/1916/MGL. Photo M. Urbaniak

Sepet, Trapani, XVI/XVII w., Muzeum Collegium Maius UJ w Krakowie, stan przed konserwacją.
Fot. A. Chwalik

Table cabinet 16th/17th century, Trapania, state before restoration. Jagiellonian University Museum, Kraków. Photo A. Chwalik

MICHAŁ BOSEK

Próba rekonstrukcji elementów metalowych oraz z koralu na przykładzie konserwacji XVI/XVII-wiecznego sepetu sycylijskiego z Trapani, wykonanego w technice *retro-incastro*, ze zbiorów Muzeum Collegium Maius UJ. Konfrontacja i ocena technik historycznych oraz współczesnych

Promotor: dr Roman Kieferling

Technika zdobnicza zwana *retro-incastro* polega najogólniej na dekorowaniu wyrobów artystycznych złożonym metalem, w którym wycina się otwory dla osadzenia wstawek z polerowanego koralu. Technika ta, wywodząca się z warsztatów rzemieślniczych w Trapani na Sycylii, jest niezwykle pracochłonna w wykonaniu i w konserwacji, zwłaszcza, gdy zachodzi potrzeba rekonstrukcji większych fragmentów. Niezbędne są wówczas umiejętności jubilera, ale też odpowiednia ilość surowca w postaci naturalnego koralu o właściwej barwie. I tu pojawia się problem natury ekologicznej i prawnej, analogiczny jak w przypadku kości słoniowej, szylkretu i innych materiałów, których pozyskanie wiąże się z niszczeniem gatunków objętych ochroną.

W zbiorach Muzeum Uniwersytetu Jagiellońskiego w Krakowie zachował się uszkodzony sepet z XVI/XVII wieku, zdobiony złożoną miedzią i koralami. Konieczność konserwacji tego obiektu podyktowała potrzebę opracowania takiej metody rekonstrukcji ubytków, która dałaby efekt wizualny zbliżony do partii pierwotnych, jednakże bez użycia naturalnego koralu. Próby poszukiwania alternatywnej technologii rozpoczęto od wycinania otworów w miedzianej blasze za pomocą miniszlifierki, lasera, strumienia wody, frezarki CNC oraz jubilerskiej piły włosowej, która okazała się narzędziem optymalnym ze względu na ekonomię pracy i finalny efekt estetyczny. Do rekonstrukcji koralu wybrano żywicę poliestrową barwioną w masie o konsystencji dobranej tak, aby przeciśnięta przez otwory w blasze tworzyła po jej licowej stronie wypukłości podobne kształtem, połyskiem i barwą do naturalnego koralu. Brakujące aplikacje odlane w brązie odtworzono metodą odlewu na wosk tracony. Elementy metalowe po czyszczeniu, grawerowaniu ornamentów, polerowaniu bądź nadaniu odpowiedniej faktury pozłożono galwanicznie. Drewniana konstrukcja sepetu została wzmocniona i zabezpieczona. Obok pierwotnej dekoracji, którą oczyszczono z brudu i produktów korozji, wprowadzono rekonstrukcje wykonane według opisanej metody. Niewielkie różnice rozpozna wprawne oko badacza, lecz dla ogółu odbiorców pozostaną niedostrzegalne. Może dzięki temu będą oni mogli w pełni docenić piękno zabytkowego dzieła, które powróci do muzealnej galerii.

MICHAŁ BOSEK

The reconstruction of the metal and coral details of a 16th/17th century table cabinet from Trapania (Sicily) executed in the *retro-incastro* technique from the collection of the Jagiellonian University Museum. Issues arising from historical and modern techniques

Guidance: Dr. Roman Kieferling

Technique *retro-incastro* is generally based on embellishing artefacts with a coat of gilded metal with small openings into which inlays of polished coral are introduced. The technique, originating from artisans workshops in Trapania in Sicily, is labour-consuming both in execution and in restoration, especially if some major details must be reconstructed. Such a restoration calls not only for the abilities of a jeweler but also for an appropriate amount of material, i.e. natural, polished coral with a colour matching the restored item. Obtaining a suitable material causes a basic problem due to ecological and legal restrictions, just as in the case of ivory, tortoiseshell, and other materials obtained from endangered species.

The collection of the Jagiellonian University Museum has a damaged 16th/17th century table cabinet decorated with copper and coral. The restoration of this artefact called for implementing materials which would match the original, while not being natural coral.

The search for an alternative technique to execute the reconstructions began with cutting openings into a copper plate using a mini grinder, a laser beam, a water jet cutter, a milling machine CNC and a coping saw as used by jewelers, which turned out to be the most effective because of its utility and eventual effects. The reconstruction of the lost coral inlays was performed with a polyester resin coloured in mass; the putty consistency was adjusted so as to form a bulge when pressed through an opening in a metal plate on its front side while, at the same time, resembling a piece of natural coral in respect of its shape, shine and colour. The metal elements were casted with brass using a lost-wax technique. Following carving, engraving ornaments, polishing and other surface texturing, the metal elements were finished with electrolytic gilding.

The wooden construction of the cabinet was strengthened and secured. The original metal and coral decorations were cleaned, dirt and the products of corrosion were removed, losses were supplemented with details reconstructed according to the above described method. Minor differences might be detected by a specialist under close inspection, but they are invisible to others, and thus they may enjoy the beauty of the historic artefact when it returns to display.

Sepet, Trapani, XVI/XVII w., Muzeum Collegium Maius UJ w Krakowie, stan po konserwacji.
Fot. M. Bosek

Table cabinet 16th/17th century, Trapania, state after restoration. Jagiellonian University Museum, Kraków. Photo M. Bosek

Miedziana blaszka w trakcie cięcia jubilerską piłą włosową. Fot. M. Bosek

Copper lamella during sewing with a coping saw. Photo M. Bosek

Próba rekonstrukcji złożonej aplikacji z białą emalią. Po lewej trzy zrekonstruowane elementy, w których zastosowano dwie różne żywice poliestrowe imitujące emalię. Po prawej element oryginalny, zachowany w obiekcie. Fot. M. Bosek

Gilded element with white enamel during reconstruction. On the left, three different already reconstructed elements in which two different polyester resins were used to imitate enamel. On the right – an original detail. Photo M. Bosek

W publikacji *Prace Magisterskie 2013/2014*
Tom II, ukazały się streszczenia następujących
prac magisterskich:

Św. Piotr, Św. Mikołaj, awers, prawe skrzydło tryptyku – po odsłonięciu i oczyszczeniu. Fot. P. Gąsior

St. Peter, St. Nicholas, the avers, the right wing of the triptych – after unveiling and cleaning. Photo. P. Gąsior

Małgorzata Kornecka-Drag

Murale – wielkoformatowe malowidła reklamowe w Łodzi z okresu PRL-u. Tło historyczne i społeczne, techniki i technologie, przyczyny zniszczeń i stan zachowania oraz próby zabiegów konserwatorskich muralu Zakładów Przemysłu Jedwabniczego „Pierwsza”

Murals – Large-format Advertising Paintings in Łódź from the Period of Polish People’s Republic. Historical and Social Backgrounds, Techniques and Technologies, Causes of Decay and the State of Preservation as well as Attempts of Conservation Treatments of the “Pierwsza” Silk Industry Company mural

Karolina Molga

Działalność konserwatorska Juliusza Makarewicza (1854-1936)

Conservation activity of Juliusz Makarewicz (1854-1936)

Wiktoria Zejler

Rozpoznanie, konserwacja i restauracja malowidła ściennego w krużgankach Sanktuarium Królowej Rodzin w Wambierzycach. Rozpoznanie problematyki konserwatorskiej malowideł ściennych wambierzyckiej Kalwarii

Identification, conservation and restoration of a wall painting in the cloisters of the Sanctuary of Our Lady Queen of the Families in Wambierzyce. The identification of the issues related to the conservation of the wall paintings in Wambierzyce Calvary

Grzegorz Bajorek

Konserwacja strukturalna i stabilizacja obrazu tablicowego z przedstawieniem Koła Różańcowego z klasztoru oo. Dominikanów w Krakowie

The Structural and Stabilisation Restoration of the Panel Painting with the Representation of the Rosary Club from the St. Dominic Monastery in Cracow

Piotr Jarek

Problematyka historycznych przekształceń w skrzyniach typu *cassone* na przykładzie XVI-wiecznej skrzyni z Włoch

Issues related to the historical restructuring in the *cassone* type cases with regard to a 16th century case from Italy

Oskar Hanusek

Konserwacja sztuki współczesnej w kontekście zapisków artysty na przykładzie problemu pracy Marii Pinińskiej-Bereś pt. *Łąka twego ciała*

Modern art conservation in the context of the artist's notes seen through the thesis by Maria Pinińska-Bereś entitled "*The meadow of your body*"

Joanna Zwinczak

Zagadnienia strukturalne dotyczące flamandzkich podobrazii drewnianych na podstawie konserwacji obrazu Adriaena de Gryefa *Polowanie na ptaki*

Structural Issues Related to Flemish Wooden Supports Worked out on the Basis of the Conservation of the Painting by Adriaen de Gryef *Birds Hunting*

Grzegorz Hajduk

Konserwacja reliktu malowidła sztalugowego na płótnie – kompozycja trójpolowa: *Matka Boska z Dzieciątkiem – Hodegetria, Ukrzyżowanie, Św. Mikołaj* ze zbiorów Katolickiego Uniwersytetu Lubelskiego

Conservation of the Relic of the Easel Painting on Canvas – Three Area Composition: *Madonna and Child – Hodegetria, Crucifixion, St. Nicholas* from the Collection of the

Lublin Catholic University

Katarzyna Świerad

Problem konserwacji bawełnianego podobrazia dwustronnego malowidła chorągwi z przedstawieniami św. Zofii z córkami i św. Rozalii

The issue of the conservation of the cotton support of the painting of a banner depicting St. Sophie with her daughters and St. Rosalie

Maria Kisiel

Rozwarstwianie dwóch malowideł: XVII-wiecznego z przedstawieniem św. Rozalii i późnogotyckiego – *Św. Piotr i Św. Mikołaj* z awersu prawego skrzydła tryptyku z Łącka, pretekstem do badań nad właściwościami kitu wyrównawczego

Delamination of two paintings: the 17th century painting depicting St. Rosalie and the late Gothic painting – *St. Peter and St. Nicholas* – from the face of the left wing of the triptych of Łącko, as a pretext to examining the properties of leveling putty

Bartłomiej Kurzeja

Rozwarstwienie dwóch malowideł sztalugowych: XVII-wiecznego z przedstawieniem św. Apolonii od późnogotyckiego – *Św. Paweł i Św. Stanisław* z awersu lewego skrzydła tryptyku z Łącka

The Delamination of Two Easel Paintings: the 17th century one with the Representation of St. Apollonia from the Late Gothic one – *St. Paul and St. Stanislaus* from the Averse of the Left Wing of the Triptych of Łącko

Izabela Górka-Zygier

Opracowanie technik i technologii rekonstrukcji kości w sztucznym materiale na przykładzie konserwacji XIX-wiecznej szkatuły z wizerunkami świętych ze zbiorów Muzeum Collegium Maius UJ w Krakowie

Development of Techniques and Technologies of Bone Reconstruction in an Artificial Material on the Example of Conservation of the 19th century Casket with the Images of Saints from the Collection of the Collegium Maius Museum of the Jagiellonian University of Cracow

Olga Olszyńska

Problematyka konserwatorska kompilacji dwóch materiałów, kamienia i drewna złożonego, na przykładzie figury tronuującej Matki Boskiej z Dzieciątkiem, pochodzącej z XVI-wiecznego nagrobka św. Jacka, z kościoła oo. Dominikanów w Krakowie

The conservation issues concerning the compilation of two materials: stone and gilt wood, based on the example of the enthroned figure of Mary with Baby Jesus, from the 16th century tombstones of St. Jacek from the Dominican Friars Church in Kraków

Sandra Samolik

Problematyka konserwatorska usuwania graffiti z podłoża mineralnego

Conservation issues concerning the removal of graffiti from the mineral base

Magdalena Szyszlak

Konserwacja wazy Ignacego Ceyzika z 1818 roku ze zbiorów Muzeum Uniwersytetu Jagiellońskiego. Określenie historii obiektu wraz z próbą rozpoznania nietypowej technologii

The restoration of the vase by Ignacy Ceyzik dated 1818 from the collections of the Museum of Jagiellonian University. Determining the history of the item along with an attempt to identify an untypical technology

Bartłomiej Bochenek

Zagadnienia związane z zastosowaniem żywicy epoksydowej do konserwacji drewna na przykładzie kompozycji rzeźbiarskich z ołtarzy bocznych kościoła pw. św. Mateusza w Boguchwałowie

The Issues Related to the Application of Epoxy Resin to the Restoration of Wood on the Example of Sculptural Compositions from the Lateral Altars of the St. Matthew Church in Boguchwałów

Paulina Wirkijowska

Gotycka rzeźba drewniana, polichromowana *Św. Sebastian* z Mycielina; konserwacja, rekonstrukcja i próby zastosowania nanotechnologii do usuwania wosku z powierzchni zabytkowych

Gothic wooden sculpture, polychrome *St. Sebastian* from Mycielin; conservation, reconstruction and an attempt at the application of nanotechnologies for the removal of wax from the antique surface

Wawrzyniec Woźniak

Chrystus Ukrzyżowany – rzeźba drewniana, polichromowana z klasztoru oo. Dominikanów w Krakowie – konserwacja i rozpoznanie konserwatorskie w kontekście analizy porównawczej i stanu badań analogicznych figur animowanych

Christ Crucified – wooden polychrome sculpture from the Dominical Friars Convent in Kraków – conservation and conservation, identification in the context of the comparative analysis and the state of research concerning analogical anonymous figures

Joanna Kunert

Encyklopedia realizacji filmów typu non-camera przyczynkiem do poznania filmowego warsztatu Juliana Antonisza. Badania technik i technologii graficznych artysty oraz konserwacja pomysłownika

The Encyclopaedia of Films of the Non-Camera Type as a Contribution to the Familiarisation with the Film Technique of Julian Antonisz. The Research on the Graphic Techniques and Technologies of the Artist and the Conservation of his Book of Ideas

Daria Pilch

Negatywy i przeźrocza stereoskopowe ze zbioru Muzeum Historycznego Miasta Krakowa. Inwentaryzacja, ocena stanu zachowania oraz propozycje konserwatorskie

Photographic negatives and stereoscopic slides from the collection of the Historical Museum of the City of Kraków. Inventory making, evaluation of the state of preservation and suggestions concerning conservation

Odślonięta spod nawarstwień powierzchnia drewna uszkodzona przez drewnojady oraz zachowane fragmenty wcześniejszych zapraw i polichromii. Fot. A. Szczepanik

Wooden surface uncovered under several overpaints, damaged by superworms, and preserved fragments of earlier grounds and polychromes. Photo. A. Szczepanik

Olga Borcz

Konserwacja i opracowanie nowej ekspozycji późnogotyckich malowideł ściennych o tematyce pasyjnej z klasztoru oo. Bernardynów w Przeworsku na przykładzie sceny *Upadek pod krzyżem* oraz próba ich atrybucji w świetle hipotezy o autorstwie Franciszka z Sieradza

Conservation and Preparation of a New Exposition of Passion Murals in the Benedictine Monastery in Przeworsk as Illustrated by the Scene *Falling under the Cross* and an Attempt to Attribute the Authorship in the Light of the Hypothesis Pointing to Franciszek of Sieradz.

Maciej Fricze

Malowidło ściennie z przedstawieniem Modlitwy Chrystusa w Ogroju z krążganków klasztoru oo. Dominikanów w Krakowie. Próba rekonstrukcji pierwotnej formy gotyckiego malowidła i jej ekspozycja *in situ*, z wykorzystaniem współczesnych technologii, w kontekście rozważań nad funkcją i odbiorem malowidła ściennego

Mural Depicting *Christ Praying in the Garden* from the Cloister in the Dominican Monastery in Kraków. An Attempt to Reconstruct the Original Gothic form of the Mural and its *in situ* Presentation with Application of Modern Technology in the Context of Deliberations on the Function and Reception of the Mural.

W publikacji *Prace Magisterskie 2012/2013*
Tom I, ukazały się streszczenia następujących
prac magisterskich:

Julia Wójcik

Odsłonięcie, konserwacja i restauracja malowidła ściennego – fryzu podstropowego z końca XVI wieku na ścianie południowej sali reprezentacyjnej pałacu w Piotrowicach Nyskich

Uncovering, Conservation Treatment and Restoration of a Mural – Frieze Beneath the Ceiling, Dated to the End of the 16th century, on the Southern Wall of the Representative Room in the Manor House in Piotrowice Nyskie.

Katarzyna Kowalczyk

Zastosowanie metod przenoszenia i rozdzielenia do aranżacji malowideł ściennych na przykładzie dekoracji z zamku w Karpnikach

Decorations in Karpniki Castle as Example of Transfer and Separation Method Application for Purpose Murals Arrangement.

Martyna Marek

Obraz tablicowy *Sacra Conversazione* z początku XVI wieku ze zbiorów Muzeum Diecezjalnego w Przemyślu. Próba potwierdzenia przynależności wielokrotnie przemalowanego obrazu – przegląd gotyckich grawerunków oraz polemika nad zasadnością usuwania późniejszych przemalowań

Panel Painting *Sacra Conversazione* dated to the Beginning of the 16th century, from the Collection of the Diocesan Museum in Przemyśl. An Attempt to Attribute the Numerously Overpainted Work – an Overview of Gothic Engravings and a Polemics with the Reasonability of Removal of Subsequent Overpaintings.

Agnieszka Opalińska

Korelacje między obiektami papierowymi a ich podłożem na przykładzie jednej z tablic kalendarza sztychowego z klasztoru sióstr Benedyktynek w Staniątkach

Correlation between Paper Artefacts and Their Supports as Exemplified by a Panel of the Etching Calendar from the Benedictine Convent in Staniątki.

Małgorzata Ptasieńska

Konserwacja obrazu olejnego na płótnie *Święty Antoni Padewski z Dzieciątkiem*, pochodzącego z kościoła pw. św. Anny w Kijanach. Problematyka ekstrakcji z warstw technologicznych przemalowania wykonanego przy użyciu barwnika indantrenowego

Conservation of an Oil Painting on Canvas *St. Anthony of Padoua and the Baby Jesus* from St. Anna's Church in Kijany. The Issue of Extracting from Technical Layers of Overpaint with Indanthrene Dye.

Magdalena Puzon

Rozwarstwienie dwóch malowideł z przedstawieniem św. Sebastiana na obrazie pochodzącym z kościoła pw. św. Wojciecha w Krośnie, obecnie w zbiorach Muzeum Archidiecezjalnego w Przemyślu

Separation of Two Pictures Presenting St. Sebastian on the Painting from St. Wojciech's Church in Krosno, Currently in the Collection of Archdiocesan Museum in Przemyśl.

Małgorzata Zelek

Zastosowanie metody chemicznej do rozwarstwienia dwóch współczesnych malowideł olejnych na płótnie w oparciu o wcześniejsze badania i próby

Chemical Method Application to Separate Two Contemporary Oil Paintings on Canvas, Based on Prior Research and Tests.

Izabela Michalik

Problematyka zmian optycznych w obrazach olejnych malowanych na tekturze, ze szczególnym uwzględnieniem warstwy werniksu, na przykładzie obrazów Olgi Boznańskiej w zbiorach Muzeum UJ. Dokumentacja prac badawczych oraz konserwatorskich i restauratorskich przy obrazie *Portret Franciszka Ksawerego Pusłowskiego w stroju oficera*

Optical Changes in Oil Paintings on Cardboard, with Particular Emphasis on the Layer of Varnish as Exemplified by the Works by Olga Boznańska from the Collection of the Jagiellonian University Museum. Documentation of Research, Conservation and Restoration Works Concerning the Painting *Portrait of Franciszek Ksawery Pusłowski Wearing an Officer's Uniform*.

Ewelina Krawczyk

Gipsowe modele anatomiczne w programie nauczania rysunku i malarstwa w Akademii Sztuk Pięknych w Krakowie oraz ich problematyka konserwatorska

Gypsum Anatomic Models in the Drawing and Painting Teaching Syllabus of the Academy of Fine Arts in Krakow and the Related Conservation Issues.

Agnieszka Ogórek

Analiza techniki i technologii wykonania oraz konserwacja terakotowych etruskich głów wotywnych z III-I w. p.n.e.

Analysis of the Technique and Technology of Making and Conserving Terracotta Etruscan Votive Heads Dated to 3rd–1st century BC. 74

Tomasz Morawiec

Adaptacja elementów wyposażenia kościoła na przykładzie barokowego feretronu z gotyckim przedstawieniem *Madonny z Dzieciątkiem* z klasztoru ss. Benedyktynek w Staniątkach

Adaptation of Church's Interior Elements Exemplified by a Baroque Feretory with a Gothic Depiction of the *Madonna with Child* from the Benedictine Convent in Staniątki.

Justyna Smogorzewska

Historia obiektu w kontekście działań konserwatorskich na przykładzie konserwacji rzeźby drewnianej polichromowanej *Święta Anna Samotrzeć* z kościoła pw. św. Mikołaja w Witanowicach

History of Artifact in the Context of Conservation Works as Exemplified by the Conservation Treatment of a Wooden Polychrome Sculpture *The Virgin, the Child and St. Anne* from St. Nicolas Parish church in Witanowice.

Agata Szczepanik

Przywrócenie treści przedstawienia na przykładzie konserwacji XV-wiecznej rzeźby drewnianej, polichromowanej *Tronująca Madonna z Dzieciątkiem* z kościoła pw. św. Jakuba Starszego w Rzykach

Restoration of the Content of Presentation as Exemplified by the Conservation Treatment of a Wooden Polychrome Sculpture *Enthroned Madonna with Child* from St. Jacob the Older church in Rzyki.